Ўзбекистон - келажаги буюк давлат

Халқ сўзи

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг газетаси

8 ЯНВАРЬ, ШАНБА. № 6 (754).
Сотувда эркин нархда. 1994 йил.

БИР БУЛОҚДАН СУВ ИЧГАН БИРОДАРЛАР

Мамлакатимиз Президенти Ислом Каримов ўзбек ва қозоқ халқларининг азалий қардошлигини ана шундай таърифлаган эди.

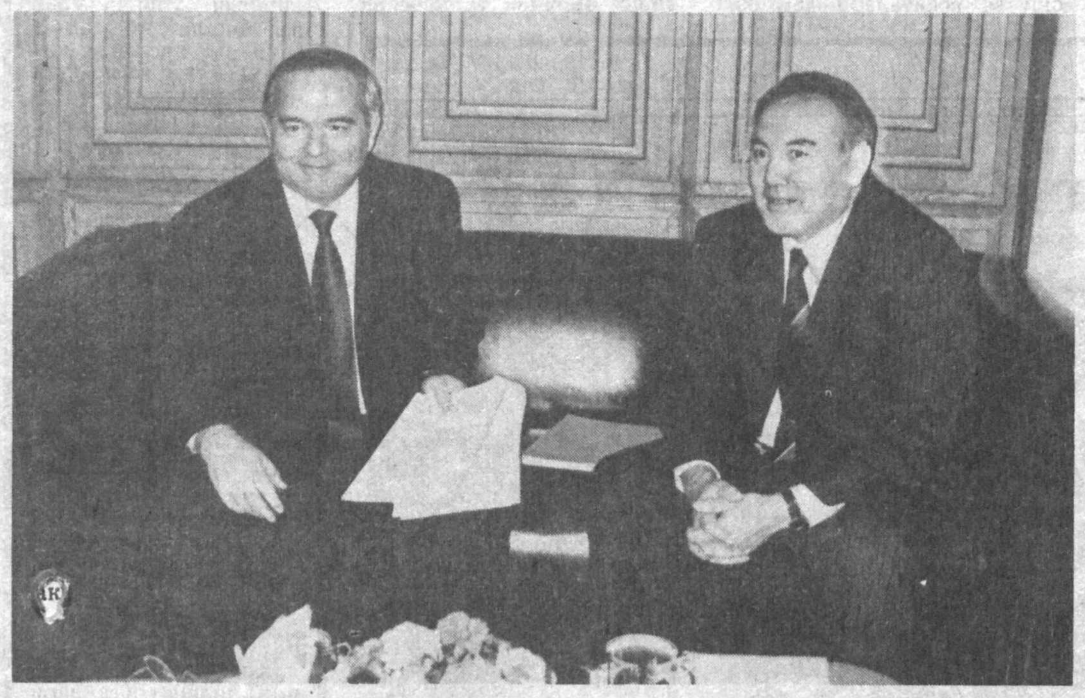

Ўзбекистон Президенти Ислом Каримов ва Қозоғистон Президенти Нурсултон Назарбоев Алматидаги учрашувда. (1993 йил). ЎзА сурати.

Чиндан ҳам бу икки туркий халқ асрлар давомида ёнма-ён яшаб, ташвиш ва қувончларини ҳамиша баҳам кўриб келган. Уларнинг бой маданий меъроси ҳам муштарак. Ана шу қадимий қардошлик анъаналари бугунги кунда янги кўринишларда давом эттирилмоқда. Икки қўшни республика ўз мустақиллигини эълон қилганидан сўнг ўзаро сиёсий, иқтисодий, маданий алоқалар миқёси янада кенгайди.

Қозоғистоннинг чегараси Хитойдан то Каспий бўйларигача давом этишини ҳаммамиз яхши биламиз. Замини табиий бойликларга кон бўлган бу ўлка собиқ Иттифоқ даврида Ўзбекистон сингари арзон хомашё манбаига айлантирилган эди. Бу ердан дон, рангли металлар, нефть ташиб кетилар, энг зарур маҳсулотларнинг 80 фоизга яқини бошқа республикалардан келтирилар эди. Қозоғистон раҳбари Нурсултон Назарбоев нутқларидан бирида илгари Ўзбекистон пахтасини ҳам Москва орқали олганини афсусланиб айтганди.

Қозоғистон ҳудудининг бешдан бир қисми ҳарбий синов майдонлари, аэродромлар, аскарлар қароргоҳи билан банд бўлганини ҳам айтиб ўтиш лозим. Семипалатинск синов майдонида эса 1949 йилдан буён 500 мартага яқин ядро синовлари ўтказилди. Бундан ташқари, барча янги аслаҳалар, жумладан, нейтрон, кимёвий ва бактериологик қуроллар ҳам шу ерда синаб кўрилди. Бу даҳшатли тажрибалар Қозоғистондагина эмас, қўшни мамлакатлар табиати ва одамлари ҳаётида ҳам оғир из қолдиргани ҳеч кимга сир эмас. Қозоғистон ҳукумати ва ядро қуролига қарши ҳаракат вакилларининг қатъий кураши туфайлигина бу синов майдони ёпилди.

Табиийки, собиқ Иттифоқдан қолган бу оғир меросдан қисқа вақт ичида қутулиш осон эмас эди. Аммо икки йил мобайнида мустақил иқтисодни вужудга келтириш йўлида дадил қадамлар қўйилди. Бунда албатта мамлакат раҳбари Нурсултон Назарбоевнинг раҳбарлик тажрибаси қўл келди. Бу йўлда у хорижий мамлакатларнинг йирик иқтисодчилари маслаҳатларига ҳам таянди. Ҳозирги пайтда Қозоғистон кўпгина зарур маҳсулотлар билан ўзини ўзи таъминлаяпти. Яқинда давлат корхоналарини кенг миқёсда кусусийлаштириш жараёни бошланди. Мамлакат миллий пули — танга анча барқарорлашди. Аста-секинлик билан аҳолининг турмуш шароити яхшиланиб боряпти. Мамлакатнинг халқаро обрўси ҳам ортмоқда. Ҳозирги пайтда жаҳондаги 12 мамлакатда Қозоғистоннинг дипломатик ваколатхоналари ишлаб турибди. Хорижий мамлакатлар билан тобора кенгайиб бораётган ҳамкорлик алоқалари ҳам яхши самара беряпти.

Н. Назарбоев иқтисодий ислоҳотларнинг мўътадил йўлини танлади. Юздан ошиқ миллат вакиллари яшаётган мамлакатда бошқача бўлиши ҳам мумкин эмас эди. Айниқса, минтақавий ҳамкорликни мустаҳкамлаш, Марказий Осиё жумҳуриятлари ўртасидаги алоқаларни кенгайтириш йўлида Ўзбекистон Президенти билан баҳамжиҳат қилаётган саъй-ҳаракатлари эътибор топмоқда. Яқинда Қозоғистон раҳбари Россиянинг «Независимая газета»си мухбирига берган жавобларида бу ҳақда шундай деди: «Ғарбий Европа давлатлари йўлидан боришимиз, уларнинг ўзаро яқинлашиш тажрибасини ўрганишимиз керак. Агар мавжуд алоқаларимизни ҳисобга олсак, буни европаликлардан тезроқ амалга оширишимиз мумкин».

Ана шу суҳбатда Н. Назарбоев МДҲ доирасидаги алоқаларни ҳам кенгайтириш зарурлигини таъкидлади. Иқтисодий иттифоқда кўзда тутилган бож, банк, тўлов ва бошқа соҳалардаги уюшмаларни тезроқ тузиш лозимлигини айтди. МДҲ доирасида илгари сурилган иқтисодий ва мудофаа иттифоқи тузиш, давлатлараро тўсиқларни бартараф этиш сингари кўпгина таклифлар Қозоғистонга тааллуқли эканини қайд этди.

Марказий Осиёда барқарорликни таъминлаш, ўзаро муносабатларни кенгайтиришда икки қардош мамлакат — Ўзбекистон билан Қозоғистон ўртасидаги ҳамкорлик катта аҳамиятга эга. Ўтган йилнинг ўзидагина икки давлат раҳбари Тошкент, Алмати, Кўкчатов, Қизил Ўрда, Чимкент каби шаҳарларда бир неча бор учрашгани ҳам бежиз эмас. Чунки Марказий Осиёдаги ва қитъадаги вазият кўп жиҳатдан ана шу икки йирик давлат юргизаётган сиёсатга боғлиқ.

Икки давлат раҳбари мавжуд иқтисодий қийинчиликларни фақат биргаликда, елкама-елка туриб енгиб ўтиш мумкинлигини яхши ҳис этади. Уларнинг ҳар бир учрашуви янги ғоялар, таклифлар, режаларга бой бўлади. Аввало, ўтган йил январь ойида Ўзбекистон Президентининг ташаббуси билан Тошкентда ўтказилган учрашув хотирга келади. Ўшанда Ўрта Осиёдаги беш жумҳурият раҳбарлари минтақавий бирлашувни мустаҳкамлаш, давлатлараро иқтисодий тизимларни мувофиқлаштириш, минтақавий газета ва телекомпания ташкил этиш, ўзаро элчилар алмашиш ҳақида келишиб олдилар. Бу келишувларнинг анчагина қисми амалга ошди. Жумладан, минтақавий «Янги кун» газетаси чоп этила бошлади. Ўзбекистон телевидениеси барча қардош халқлар тилларида кўрсатувлар намойиш этмоқда. Ўзаро элчилар алмашиш жараёни якунланди. Ана шу учрашувдан бошлаб «Марказий Осиё» ибораси ҳам кенг истеъмолга кирди.

Март ойида Қизил Ўрдада, май ойида Чимкентда, август ойида эса Кўкчатовда бўлиб ўтган учрашувларда Нурсултон Назарбоев ва Ислом Каримов ўзаро келишувларга амал қилиб, Оролни асраш, аҳолини энг зарур маҳсулотлар билан таъминлашда яқиндан ҳамкорлик қилишга аҳд этдилар. Июль ва ноябрь ойларида Алмати шаҳрида бўлган учрашувлар эса рубль ҳудудининг барбод бўлиши ва миллий валютани жорий этиш билан боғлиқ масалаларга бағишланди. Айни пайтда иккала Президент Ўзбекистон ва Қозоғистон ўртасида 1994 — 2000 йиллар мобайнида иқтисодий ҳамкорлик истиқболлари хусусидаги шартномани имзоладилар. Ўзаро ҳисоб-китобларга асосланиб, иккала мамлакат четдан саноат маҳсулотлари келтиришни 400 миллион долларга камайтириши мумкин, деган хулосага келинди. Бунинг учун мавжуд ички имкониятларни ишга солиш зарурлиги қайд этилди. Хуллас, яқин йиллар ичида икки республика қўшни жумҳуриятлар билан биргаликда минтақавий бозорни вужудга келтиради.

Шуни ҳам айтиш керакки, икки томонлама ҳамкорликнинг дастлабки натижалари кўзга ташлана бошлади. Ўтган йил мобайнида Қозоғистондан нефть ва газ, кўмир, қора металлургия ва саноат маҳсулотлари, гўшт, дон олиб келинган бўлса, Ўзбекистондан электр энергияси, кимё ва нефть кимёси, машинасозлик ва металлни қайта ишлаш, енгил саноат маҳсулотлари етказиб берилди. Натижада кўпгина корхоналардаги хомашё танқислиги бартараф этилди, аҳолини энг зарур ашёлар билан таъминлаш имкони туғилди. Илмий ва маданий алоқалар ҳам тобора кенгаймоқда. Қозоғистон Республикасининг Ўзбекистондаги фавқулодда ва мухтор элчиси Сайлау Батирша ули бу ҳақда шундай деди:

— Кейинги пайтда қозоғистонлик ва ўзбекистонлик санъаткорлар, фан-маданият арбоблари ўртасидаги борди-келдилар одатий тусга кирди. Қозоғистонда ўзбек маданият маркази, Ўзбекистонда эса қозоқ маданият маркази очилди. Тошкент ва Чимкент вилояти раҳбарларининг келишувига асосан институтларда 1994 йилда талабалар учун 50 тадан ўрин ажратилади. Икки қўшни республика ўртасидаги ҳамкорликни янада кенгайтириш халқларимиз манфаатига мос келади.

Ўзаро мулоқотларда қайта-қайта таъкидланганидек, Марказий Осиё доирасида бирлашиш, Ўзбекистон ва Қозоғистоннинг яқин ҳамкорлиги МДҲга ҳам, бошқа давлатларга ҳам зиён етказмайди. Аксинча, минтақавий ихтисослашиш натижасида Марказий Осиё жумҳуриятлари бошқа давлатлар билан янада кенгроқ муносабатлар ўрнатиш имконига эга бўладилар. Бу эса халқларимиз фаровонлигини ва минтақада барқарорликни таъминлашга хизмат қилади.

Носир МУҲАММАД,
Дилшод ҚАЮМ,
ЎзА шарҳловчилари.

ПРЕЗИДЕНТ ҲУЗУРИДА ҚАБУЛ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов 7 январь куни мамлакатимизда меҳмон бўлиб турган Покистон Ислом Республикаси ташқи ишлар вазири Сардор Асафф Аҳмад Алини қабул қилди.

Меҳмон Ўзбекистон раҳбарига Покистон Бош вазири Беназир Бхутто хонимнинг энг яхши тилакларини етказди.

Суҳбат чоғида республикамиз ҳукумати билан Покистоннинг янги тузилган ҳукумати ўртасидаги муносабатларни янада яхшилаш, ҳар икки мамлакатнинг ўзаро ҳамкорлик алоқаларини равнақ топтириш масалалари муҳокама қилинди.

* * *

Шу куни Сардор Асафф Аҳмад Али Ўзбекистон Республикаси ташқи ишлар вазири Саидмухтор Саидқосимов билан учрашди.

Ўзаро мулоқот мобайнида икки томонлама ҳамкорлик билан боғлиқ масалалар хусусида сўз борди.

Учрашувда Покистон Ислом Республикасининг мамлакатимиздаги фавқулодда ва мухтор элчиси Шафқат Али Шайх ҳозир бўлди.

(ЎзА).

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ЖАМОА ХЎЖАЛИКЛАРИНИНГ НАМУНАВИЙ УСТАВИНИ ТАСДИҚЛАШ ТЎҒРИСИДА

Жамоа хўжаликлари қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришининг асосий бўғинларидан бири бўлиб, бозор иқтисодиёти шароитида қишлоқда ишлаб чиқарувчи кучлардан унумли фойдаланишни, меҳнат унумдорлигини янада ўстиришни, ишлаб чиқариш муносабатларини такомиллаштиришга хизмат қилишни, жамоа хўжалиги аъзоларининг манфаатларини умумхалқ манфаатлари билан узвий боғлаб боришни таъминлашини кўзда тутган ҳолда:

Ўзбекистон Республикаси Деҳқонлар уюшмаси ва жамоа хўжаликлари кенгашида қабул қилинган жамоа хўжаликларининг намунавий устави хўжалик раҳбарларини сайлаш ҳамда уларни вазифасидан озод қилиш тартиблари тўғрисидаги қўшимча ва ўзгартишлар билан тўлалигича тасдиқлансин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти
И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри, 1994 йил 6 январь.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ «ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ЖАМОА ХЎЖАЛИКЛАРИНИНГ НАМУНАВИЙ УСТАВИНИ ТАСДИҚЛАШ ТЎҒРИСИДА»ГИ ФАРМОНИГА

ШАРҲ

Жамоа хўжалиги қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқариши корхонаси бўлиб, тўла мустақиллик ва ўзини ўзи бошқариш шароитида хўжалик юритишнинг демократик принциплари асосида иш кўради. У ўзига қарашли мол-мулкдан самарали фойдаланиб, маҳсулот ишлаб чиқаришда хўжаликнинг ва унинг аъзоларининг ижтимоий, иқтисодий манфаатларини муҳофаза қилиш йўли билан бозор иқтисодиёти шароитида фаолият кўрсатувчи асосий ишлаб чиқариш шаклларидан бири ҳисобланади.

Бозор муносабатларига ўтиш жараёнида жамоа хўжаликлари иш юритиш усулининг қулайлиги, меҳнат унумдорлигининг юқорилиги билан давлат хўжаликларидан афзал эканлигини исботламоқда.

Шу боисдан кейинги икки йилда давлат хўжаликлари негизида янги жамоа хўжаликлари шаклланиб, уларнинг сони қарийб икки баравар кўпайди ва 1600 га етди.

Бозор иқтисодиётига ўтиш шароитида қишлоқда мулкчиликнинг ҳар хил турлари шаклланиши туфайли уларга раҳбарлик қилишни яхшилаш, қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришини янада ривожлантириш, деҳқонлар турмуш фаровонлигини ошириш шу куннинг долзарб масаласи бўлиб ҳисобланади.

Кейинги вақтларда жамоа хўжалиги раислиги лавозимига айрим гуруҳлар томонидан ўз шахсий манфаатларини кўзлайдиган, хўжалик юритишни билмайдиган, раҳбарликда тажрибаси йўқ, нолойиқ кимсаларни қўйиб қўйишга уриниш ҳоллари учраб турибди. Бундан ташқари намунавий уставнинг 76-моддасига зид равишда айрим жойларда 1000 гектардан кам бўлган ер майдонларида ҳам кичик хўжаликлар тузилган, ҳозирги вақтда улар иқтисодий заиф аҳволга тушиб қолган.

Келгусида бундай ҳолларга барҳам бериш мақсадида ҳамда жамоа хўжаликлари, ширкат уюшмалари, ижарачилар бирлашмалари раҳбарлигига тажрибали, ташаббускор, кўпчиликка маъқул бўладиган мутахассисларни сайлаш ҳамда кичик, иқтисодий заиф хўжаликларни йириклаштириш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Деҳқонлар уюшмаси ва жамоа хўжаликлари кенгашининг қарори билан жамоа хўжалиги намунавий уставининг айрим моддаларига қўшимчалар ва ўзгартишлар киритилди.

Уставнинг 67-моддаси биринчи хат бошига қуйидаги таҳрирдаги ўзгартиш киритилди:

«Жамоа хўжалигининг раиси аъзоларнинг умумий йиғилишида очиқ овоз бериш йўли билан муқобиллик асосида уч йил муддатга сайланади, раисликка номзод умумий мажлисда туман ҳокими томонидан тавсия қилинади, агар бу номзод сайланмаса туман ҳокими яна бошқа номзодни тавсия этади».

Уставнинг 67-моддаси 4-хат бошига қуйидаги таҳрирдаги ўзгартиш киритилди:

«Жамоа хўжалиги раисини лавозимидан озод этиш туман ва вилоят ҳокимлари ҳамда юқори қишлоқ хўжалиги ташкилотларининг фикр-мулоҳазаларига асосан хўжалик аъзолари умумий йиғилишининг қарори билан амалга оширилади».

Уставнинг 76-моддасига қуйидаги қўшимча киритилди:

«Кичик, иқтисодий жиҳатдан заиф хўжаликлар бирлаштирилиши мумкин, бироқ йирик, юқори рентабелли хўжаликларнинг асоссиз равишда бўлиниб кетишига йўл қўйилмайди».

Уставнинг 77-моддаси 1-хат бошига қуйидаги таҳрирдаги ўзгартиш киритилди:

«Жамоа хўжалиги устави хўжалик аъзоларининг ва янги иш юритиш шаклига ўтишни хоҳлаган фуқароларнинг умумий йиғилишида намунавий устав талабларига тўлиқ риоя қилинган ҳолда ҳамда хўжаликнинг ишлаб чиқариш, маҳаллий ва бошқа шароитларини ҳисобга олиб қабул қилинади ва бир ой муддатда туман (шаҳар) ҳокимлигида рўйхатга олиш ва банкда ҳисоб рақами очиш учун тақдим этилади».

ПРЕЗИДЕНТЛАРНИНГ АДАШЛАРИ

1994 йил арафасида Қирғизистоннинг Ўш вилоятидаги Аравон қишлоғида Марказий Осиё давлатлари Президентларининг адашлари дунёга келди.

Гулнорахон билан Абдували Отахоновлар янги йил арафасида туғилган тўнғичларига Ўзбекистон раҳбари Ислом Каримов шарафига Ислом деб исм қўйдилар. Сабохон ва Мамадали Ҳожиматовлар эса фарзандига Қирғизистон Президенти Асқар Акаевнинг исмини беришди. Гулчеҳра ва Шавкат Усмоновлар хонадонида Қозоғистон Президентининг адаши Нурсултон, Хуморгул ва Шерали Аматовлар хонадонида эса, Туркманистон Президентининг адаши Сапармурод катта бўлишмоқда.

Умрларинг узоқ бўлсин, кичкинтойлар, исмлар масъулиятини ҳам унутмаганглар!

К. НИЗОМОВ,
(ЎзА мухбири).

Шошилинч хабар

Чкалов номидаги Тошкент авиация ишлаб чиқариш бирлашмасида «туғилган» янги турбовинтли самолёт хусусиятлари билан танишиш мақсадида унда Самарқандга учиб борган йўловчилар ҳам, учувчиларнинг ўзлари ҳам «ажойиб машина» деб баҳо беришди.

ИЛ-114 ПАРВОЗ ҚИЛАДИ

Шу туркумдаги дастлабки ҳаво кемаси Самарқанд аэрапортига берилди. У яқин вақт ичида маҳаллий ҳаво йўлларида қатнаётган ва эскириб қолган АН—24 ва ЯК—40 самолётларининг ўрнини эгаллайди.

Мутахассисларнинг хулосасига қараганда, ҳозирги пайтда ИЛ — 114 собиқ иттифоқ республикаларида чиқарилаётган энг тежамли машинадир. У бир неча минг километр масофага қўнмай уча олади. 64 ўринли ҳаво кемаси яқин орада Деҳли ва Карочига, Марказий Осиё мамлакатларининг пойтахтларига қатнай бошлайди.

«Ўзбекистон ҳаво йўллари» авиакомпанияси шу ойнинг охирида иккинчи ИЛ — 114 самолётини олади. Миллий авиакомпания авиасозларга бешта машина ясашга буюртма берган. Жаҳон авиасозлигида ёнилғи сарфи асосий кўрсаткич ҳисобланади. Шу жиҳатдан қараганда, ИЛ — 114 ҳаво кемаси АН—24 ва ЯК—40 каби эскирган машиналарга нисбатан икки баравар кам ёнилғи сарфлайди. Янги самолётга кўпроқ йўловчи сиғиши эътиборга олинса, унинг афзаллиги тағин ҳам равшан бўлади.

Янги самолётда ишлаш учун бир неча экипаж тайёрланди. Қолган экипажлар Самарқанднинг ўзида ўқиб-ўрганишади. Ил—114 самолётини тошкентлик авиасозлар россиялик ҳамкасблари билан кооперация асосида ясаганликларини айтиб ўтиш керак. Чунончи, моторлар Перм шаҳридан келтирилди.

Янги самолёт ҳозирча республика ички ҳаво йўлларида қатнайди.

(ЎзА мухбири).

ДАВОЛАНАСИЗМИ? МАРҲАМАТ!

Хўжаобод пахта тозалаш заводи ишчи ва хизматчилари ҳамда уларнинг оила аъзолари энди тиббий назорат ёки ёрдам учун туман ёки вилоят марказига бориб юришмайди. Чунки, шундоққина завод дарвозаси ёнида янги соғломлаштириш маркази ишга туширилди.

Бу ерда физиотерапия ва бошқа даволаниш, дам олиш, оналар ва болалар хоналари мавжуд. Марказ хориждан келтирилган ташхис қўйиш аппарати билан жиҳозланган бўлиб, 750 кишига хизмат кўрсата олади. Марказда корхона ходимлари ва уларнинг оила аъзоларигина эмас, яқин атрофдаги қишлоқларнинг аҳолиси ҳам малакали хизматдан баҳраманд бўлади.

Заводда ишнинг яхши йўлга қўйилгани, меҳнат унумдорлигининг тобора ошиб бораётгани, режалаштирилган барча техник-иқтисодий кўрсаткичларнинг амалга ошаётгани ҳамда ички имкониятлардан самарали фойдаланиш ишчи ва хизматчиларнинг баракали меҳнат қилиши ва самарали ҳордиқ чиқариши учун имкон яратмоқда. Завод ҳудудида ишлаб турган ошхона, чойхона, маиший хизмат ўчоқлари ҳамда ишчилар талаби билан ташкил этилган савдо маркази хизматидан барча мамнун.

Пахта тозаловчиларнинг ўз касбдошлари ва уларнинг оила аъзоларига савдо, тиббий, маиший хизмат кўрсатиш бўйича қилаётган ишларидан ўрнак олаётган жамоалар сони кўпаймоқда.

(ЎзА мухбири).
Андижон вилояти.

• Иқтисодиёт янгиликлари

КАНАЛ ҚАЙТА ҚАЗИЛАДИ

«Сирдарёсувқурилиш» трестининг бўлинмалари Киров номидаги каналнни кенгайтиришга киришди. Бажариладиган иш ҳажми оз эмас — олти йилга мўлжалланган.

Канал ярим асрдан кўпроқ вақтдан буён деҳқонларга хизмат қилмоқда. Шу сабабли, каналии кенгайтириш эмас, балки қайтадан қазиш зарур. Чунки, эски каналдан секундига атиги уч куб метр сув ўтади. Бу етарли эмас — экинларни суғориш пайтида хўжаликлар сув танқислигини сезмоқда. Бунинг устига, эски сув иншоотлари қимматга тушмоқда. Сирдарёдан сув чиқариш учун ҳар йили саккиз ярим миллион киловатт соат электр қуввати сарфлашга тўғри келмоқда.

Канал қайта қазилгач, биринчидан, сувни насос ёрдамида чиқариб беришга ҳожат қолмайди, иккинчидан, каналдан ўн баравар кўп сув оқадиган бўлади. Бу эса — суғорма ерларни кенгайтириб, пахта, шоли, озуқабоп экинлар етиштиришни 1,5—2 баравар кўпайтиришга имкон беради.

(ЎзА).

Сирдарё вилояти.

БЕНЗИН ЎРНИГА ГАЗ

Наманагандаги 2523-автоколоннага қарашли машиналарнинг кўп қисми суюлтирилган газда ишлашга мослаштирилиб, қайта жиҳозланди. Ўтган йили ёнилғи-энергетика ресурсларини тежаш учун кураш қизғин тус олган пайтда бошланган бу иш ҳозир «Наманагантранс» вилоят бирлашмасининг кўпгина бўлинмаларида давом эттирилмоқда.

Автохўжалик бош муҳандиси Л. Камоловнинг хабар қилишича, аввало юк ташийдиган машиналар тежамли ва экология жиҳатидан зарари кам бўлган ёнилғида ишлайдиган қилиб, қайта жиҳозланмоқда. Юк машиналарининг бўш қатнашини камайтириш, автопоездлардан фойдаланиш йўли билан ёнилғи сарфини камайтириш чоралари кўрилмоқда.

Йўловчи ташийдиган транспортда бу масалани ҳал қилиш қийинроқ кечяпти. Лекин, наманганлик автомобилчилар бу соҳада ҳам изланишни давом эттиришмоқда. Газ билан ишлайдиган дастлабки автобуслар қатнай бошлади. Аммо, зарур асбобларни етказиб берадиган корхоналар, жумладан, Россиядаги корхоналар билан алоқанинг узилиб қолгани ишга тўсқинлик қилмоқда.

(ЎзА мухбири).

• Мустақил Ўзбекистон қонунлари амалда

ХАЛҚИГА СУЯНГАННИНГ БАХТИ БАЛҚИЙДИ

Ватан остонадан бошланади, деганларидек эл-юрт тотувлиги, осойишталиги, ҳамжиҳатлиги ҳам оиладан, жонажон кўчамиз, қишлоғимиздан, маҳалла-кўйдан бошланади. Биз — ҳаммамиз касб-кор, лавозим, ҳаётдаги мавқеимиздан қатъий назар шу Ватаннинг фуқароларимиз, қишлоқ, маҳалланинг бир бўлагимиз.

Жамият турмушининг мазкур бўғини фаолиятини ўтган ўн йилликлар мобайнида «шўро» аталмиш маъмурий тузилмалар бошқариб келди. Лекин, бу ташкилот фирқа қўлидаги «қўғирчоқ»қа айланиб, кўпчиликнинг ўрнига озчиликнинг, «қуйи»нинг ўрнига «юқори»нинг манфаатлари асосида иш юритгани ҳам ҳеч кимга сир эмас. Энди вазият ўзгарди. Демократия тамойиллари билан суғорилган Конституциямиз, Президентимиз фармонлари, ҳукуматимиз кўрсатмалари авваламбор оддий фуқаронинг бахти, иқболи, осойишталигини кўзлайди. Бу эса биринчи галда маҳаллий ўзини ўзи бошқариш маҳкамалари фаолиятини қайта қуриш, пировардида эса Конституциямиз талабларини бажо келтириб, халқчил сиёсат юргизишни талаб этади. Фуқаронинг бахти — мамлакат иқболи, унинг бойлиги—давлатимиз қудрати. Эндиликда ишга, раҳбарлик фаолиятига ана шу нуқтаи назардан туриб ёндошмоғимиз талаб этилади. «Фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари тўғрисида» Ўзбекистон Республикасининг янги Қонуни ирод этилгани, қабул қилиниб, кучга киргани боиси ҳам ана шунда.

Халққа яқин бўлмоқ, унинг хоҳиш-иродаси, орзу-истакларини амалдаги қонунлар ва бошқа ҳуқуқий ҳужжатлар асосида бажо келтирмоқ янги шаклланган фуқаролар йиғинлари, оқсоқол(раис)лик кенгашларининг энг муҳим вазифаси, бурчидир.

Дарвоқе, фаолияти янгича мазмун ва шакл касб этадиган маҳаллий ўзини ўзи бошқарадиган органларни тузиш жараёни вилоятимизда муваффақиятли ниҳоясига етди. Ўтган икки ой мобайнида жойларда фуқаролар йиғинлари ўтказилиб, маҳаллий ҳокимларнинг тавсиясига биноан 157 нафар оқсоқол (раис), уларнинг яна шунча котиблари ва 2000 га яқин маслаҳатчилари сайланди. Аҳоли сонининг ортиши ва ҳудудларнинг маъмурий жойлашиш шароити тақозоси билан воҳа қишлоқлари сони яна учтага, маҳаллалар сони ўнтага кўпайди. Яна бир янгилик: илгари қишлоқ ва маҳалла ҳудудидаги корхона, хўжалик, ташкилот ва муассасалар амалда шу жойдаги кенгашларга бўйсунмас эди. Энди эса мазкур жамоалар ҳам қишлоқ ёки маҳаллаларнинг бир бўлаги ҳисобланиб, тозалик, ободонлаштириш, хизмат кўрсатиш ва таълим-тарбия ишларида фаол қатнашмоқдалар. Бир сўз билан айтганда, жойлардаги оқсоқол (раис) ва уларнинг котиб, маслаҳатчилари ўзларига тегишли ҳудудда Конституциямиз талаблари ва мамлакат Қонунларига тўла-тўкис риоя қилинишини таъминлайдилар. Шу туфайли ҳам назорат, ташкилотчилик ва тарғибот-ташвиқот ишларини юргизадилар, айни пайтда ҳокимлар, юқори раҳбарий органларнинг тўла ҳуқуқли ва ваколатли вакиллари ҳисобланадилар.

Буларнинг бари раҳбарлик, ташкилотчилик ва иш юритишни тубдан такомиллаштириш, «шўролар замони»да парокандаликка мубтало этилган ҳаётни ўз измига, ўзанига қайтариш, мантиққа мослаш гаровидир. Шу боис ҳар бир номзодни синчиклаб кузатдик. Улар ўз қишлоқ ва маҳалласидаги обрў-эътибори, фазилатлари, халқи, эли, демократик жамиятимиз тамойилларига садоқати, ҳалоллиги, поклиги, ғайрати, истеъдоди, билими, тажрибаси, савияси мезон қилиб белгиланди. Оқсоқол (раис) лавозимига тавсия этилаётганлар билан вилоят ҳокимлигида суҳбат, фикр алмашув ва синов маросимлари ўтказилди. Номзодлардан бир нарса: аҳли фуқарога, уларнинг турмуши ва бахту иқболига ғамхўрликни сўзда эмас, амалда исботлашни талаб қилдик. Фуқаролар йиғинларида эса тегишли шаҳар ва туманларнинг ҳокимлари иштирок этиб, рўй бераётган ижтимоий, иқтисодий, маънавий ўзгаришлар, ислоҳот жараёнлари, жамият сиёсати масалалари хусусида атрофлича сўзлаб бердилар. Кишиларни қизиқтирган савол ва мулоҳазаларга жавоб қайтардилар. Бу йиғинларни таъбир жоиз бўлса ҳокимларнинг халқ олдидаги ўзига хос ҳисоботи деса ҳам бўлади. Урганч шаҳридаги йиғилишларда маҳаллий ҳокимлик тизимидаги хизмат кўрсатиш, халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқариш ва савдо-тижорат идораларининг вакиллари ҳам иштирок этиб, меҳнаткашлар қалбини банд этган ўй-фикрлар, талаб, таклиф ва мулоҳазалардан огоҳ бўлдилар. Қисқаси, фуқаролар йиғинлари ҳокимлар учун ўзига хос синовга айланди. Ва улар бу синовдан ўта олдилар. Йиғинларнинг бу йўсинда ўтиши ва ўзини-ўзи идора қилиш маҳкамаларининг вужудга келиши аҳолининг айрим камчиликлар юзасидан шикояти, овора-ю сарсонгарчилигини кескин камайтириши шубҳасиз. Негаки фуқароларнинг аксарият талаб ва шикоятлари, истаклари маҳаллий жойнинг ўзида ўз ечимини топади. Дилимизга умид, ишонч ва хуш кайфият бағишловчи яна бир далилни келтирмоқчиман. Гап шундаки, вилоятимизда ўтказилган фуқаролар йиғинларида маҳаллий ўзини ўзи бошқаришнинг янгича тартиби барчага маъқул. Йиғинларнинг иштирокчилари, шунингдек диёримиздаги кенг кўламли ислоҳотлар жараёни бозор иқтисодиёти муносабатлари, Президентимиз ва ҳукуматимизнинг халққа меҳр-муҳаббат билан йўғрилган сиёсатига ҳам астойдил хайрихоҳлик изҳор этдилар. Хусусан, мамлакатимизда миллий пул бирлигини жорий этиш, мулкчилик шаклларига кенг йўл очиш юзасидан муҳтарам Президентимиз ва республика Вазирлар Маҳкамаси юргизаётган халқчил сиёсат, вилоят ҳокимининг эса яқинда қабул қилинган спиртли ичимликлар савдосини тартибга солиш ҳақидаги қарори эл-юртга ғоят маъқул келди. Айрим мулоҳазалар ҳам баён этилди. Энди биз юртдошларимизнинг талаб ва истаклари асосида Хоразмнинг саҳоватли заминида етилган, ишлаб чиқарилган неъматлар ва маҳсулотларни мамлакатимиздагина эмас, унинг сарҳадларидан ташқарида ҳам сота бошламоғимиз ёки зарур мол ҳамда буюмларга айрибошлашни йўлга қўймоғимиз, бу билан моддий бойликлар яратиш ва мулкчиликнинг турли шаклларига кенг йўл очиб бермоғимиз, ўзгалар меҳнати ҳисобига яшаб, текин даромад орттирувчилар, фирибгарлар, қаллоблар ва жиноятчиликнинг бошқа кўринишларига қарши курашни фаол давом эттирмоғимиз, кишилар маънавиятини янгилаш учун таълим тарбия ва тарғибот-ташвиқот ишларини кескин кучайтирмоғимиз зарур. Сирасини айтсак, бу тадбирларни амалга ошириш имкони ва воситалари ҳам оз эмас. Ҳамма гап билимимиз, маҳоратимиз, ишчанлик қобилиятимизни амалда намоён эта олишимизга боғлиқ.

Халқи ва ҳукумати ўзаро аҳил элда, албатта бахт балқийди. Раҳбарлик ва иш юритишнинг янгича ва замонавий услублари давр талаблари, ҳуқуқий давлат тамойилларига мос қонун-қоидалар, истиқбол ва тараққиёт омили. Ўзбекистон Республикасида «Фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари тўғрисида»ги Қонун жаҳон андозаларидаги демократиянинг ёрқин тимсоли, боз устига янги жамият барпо этиш йўлида ташланган яна бир муҳим ва дадил қадамдир. Кишини мамнун этадиган яна бир жиҳат шуки, мамлакат Олий Кенгаши халқимиз хоҳиш иродасига ҳамоҳанг равишда қабул қилаётган қонун ва бошқа ҳуқуқий ҳужжатлар, Президентимиз фармонлари, ҳукуматимиз қарорлари, бир вақтлари бўлганидек, ҳаракатсиз қолиб кетаётгани йўқ. Аксинча бари амал қилмоқда, ишда ва турмушда ҳаётий йўлланма дастуруламалга айланмоқда. Ҳаётга разм солган, уни чуқур кузатган, атрофимизда рўй бераётган инқилобий ўсиш, ўзгаришларни бутун вужуди ила идрок эта олган киши буни яққол кўради.

О. РАЖАБОВ,
Хоразм вилоят ҳокимининг биринчи ўринбосари.

• Иқтисодиёт чорраҳаларида

Қўқонлик тегирмончилар

ҚАЕРДА тадбиркорлик, эртанги кунга умид билан иш юритилаётган бўлса, ўша ерда илгари силжиш сезилмоқда. Иқтисодий кўрсаткичлар яхшиланиб, ишчи-хизматчиларнинг меҳнатдан манфаатдорлиги ошмоқда.

Қўқон дон маҳсулотлари комбинати ўтган йилни қувончли натижалар билан якунлади. Ўринли савол туғилади: корхона бундай кўрсаткичларга нималар эвазига эришмоқда? Биз билан суҳбатда корхона директори Омонжон Сотиболдиев шундай деди:

— Ишлаб чиқаришда эришаётган ютуқларимиз аввало жамоамиз меҳнатининг маҳсули. Шу туфайли ҳам ўз тақдирини корхона тақдири билан боғлаган ҳар бир ишчи-хизматчининг оиладаги, ишдаги қувонч ва ташвишлари эътиборимиздан четда қолаётгани йўқ. Чунончи, улар қатор имкониятлардан фойдаланмоқда. Масалан, меҳнат таътилига чиқаётганда иш стажига қараб, ишчи-хизматчиларга ойлик маошнинг етмиш фоизи миқдорида ёрдам пули бериш йўлга қўйилган. Ёш оилаларга уй-жойларини тиклаб олишлари учун 50 минг сўм миқдорида қарз бериш, уй қуриш учун фоизсиз 100 минг сўм ажратиш белгиланган. Болалар боғчалари учун сарфланадиган пулнинг 50 фоизини тўлаш ҳам корхона зиммасида.

Маълумки, яқинда жумҳуриятимиз миллий валютанинг дастлабки босқичи — сўм-купонларни муомалага чиқарди. Ана шундай бир пайтда корхона ўз ишчи-хизматчиларини ижтимоий ҳимоялаш мақсадида қатор тадбирларни белгилади. Шунга асосан ҳар бир ишчи-хизматчига бепул 3 килограммдан гўшт, 16 килограммдан макарон, 15 килограммдан сабзи, 20 килограммдан пиёз берилди.

Келгусида корхона ўз қувватини оширишни мўлжалламоқда. Яйпан ва Рапқон дон қабул қилиш пунктлари қошида кунига 30 тонна буғдойни янчиб, ун ишлаб чиқарадиган кичик тегирмонлар қуриш бошлаб юборилди. Улар фойдаланишга туширилса, 40 дан зиёд ёшлар иш билан таъминланади.

Шунингдек, Фурқат туманидаги 60 тонна буғдойни ун қиладиган тегирмонни Наврўз байрами арафасида ишга тушириш режалаштириб қўйилган.

Тоҳиржон ҲАМРОҚУЛ,
«Халқ сўзи» мухбири.

СУРАТДА: комбинат директори, шаҳар кенгаши депутати Омонжон Сотиболдиев ишчилар Р. Қўчқоров, Ш. Аҳмедов ҳамда Қ. Ҳамдамовлар билан биргаликда.

Сурат муаллифники.

• Қишлоқда ислоҳот қандай бормоқда?

«ГУЛШАН»НИНГ САНОАТИ

ЯНГИҚЎРҒОН туманидаги «Гулшан» давлат хўжалиги соҳибкорлари яқин-яқинларгача фақатгина узум, мева-сабзавот етиштиришнигина билишарди. Уни қайта ишлаш, дурустроқ даромад олиш имкониятларидан маҳрум эдилар.

Эндиликда уларга катта имконият берилди. Ҳозир йилига 120 минг шартли банка консерва ишловчи чет эл ускуналари келтирилиб ишга туширилди.

Бу ерда кичик корхоналарнинг бир маромда ишлаши учун ҳамма имкониятлар мавжуд. Энг муҳими—асосий хом ашё хўжаликнинг ўзида етиштирилади. Қолаверса, уни қўшни «Қораполвон» ва бошқа жамоа хўжаликларидан ҳам олиб келиш мумкин.

Авваллари сарҳил мева-ю, узум вагонларга «урилиб» Россияга юбориларди. У ердан эса сифати паст деган маънодаги эътироз хатлари келарди. Соҳибкор «чув» тушиб қолаверарди.

Мен Москвада таҳсил кўриб юрганимда, вилоятимиз оталиғидаги Люблино туманига кўп келардим. Олиб келган мева-сабзавотларни ўтказолмай лолу ҳайрон бўлган хўжалик вакилларини, заррача доғи бўлса афтини бужмайтирган қардошларимизни кўп кузатганман. Энди-чи...

Энди бошқа гап. Ўзлари етиштириб, қайта ишлаяптилар. Мол сувтекинга кетмаяпти. Раҳима Аблаева, Холида Аҳмаджонова, Зокир Қодиров, Ҳабибулла Мирзахолов, Набижон Умаров, Самихон Ортиқовларнинг қўли-қўлига тегмайди. Собиржон Ортиқов. Аҳмадали Қозоқов, Ҳакимжон Мансуровлар эса уларга бош-қош. Ишловчиларнинг ўртача иш ҳақи 60—70 минг сўмни ташкил қилаётир.

Бу ердаги мўъжазгина цехда узум уруғидан, кунгабоқар мағзидан ёғ олинади. Узум уруғи кунжараси таркибида ёғ миқдори —12 фоиз. Чорва учун тўйимли озуқа. Цех кунига 7 соат ишлайди. Шу муддатда 250 килограмм хом ашё қайта ишланади. Соатига 40 килограмм ёғ чиқади. Узум уруғининг қолдиғидан эса эфир мойи олинади ва саноатчиларга сотилади.

Аҳоли турар жойидан узоқроқда пахта титиш цехи қурилди. Мадамин Бўматов, Қодиржон Мансуровлар қишлоқдошларига чинакам кўмакдош бўлаяптилар. Цех ишга тушгач, 15 кун мобайнида давлат хўжалиги ишчиларига бепул хизмат кўрсатилди.

Бу ерда яна симбағиз, ғишт, асфальт тайёрловчи цехлар, олтита тегирмон, ёғоч тилиш, ромсозлик устахоналари ишлаб турибди. Бир сўз билан айтганда, хўжаликда иш жойлари яратишга чинакамига бел боғланган.

Раҳимжон ИРИСОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

ҚАШҚАДАРЁ ВИЛОЯТИ ЯНГИЛИКЛАРИ

Истиқлол боғи

МУБОРАК туманидаги Амир Темур номли жамоа-ширкат хўжалиги чўлқуварлари кейинги икки йил ичида 130 танобдан зиёд майдонда мевали боғ-роғлар барпо этишди. Далаларда йиғим-терим ишлари ниҳоясига етиши билан, деҳқонлар яна 20 таноблик майдонга мевали дарахт кўчатлари экишга киришдилар. Чўлқуварлар янги барпо этиладиган боғни «Мустақиллик боғи» деб аташга қарор қилишди.

Муҳтожларга текин кўмир

ҚИШ фаслида газлаштирилмаган хонадонларда кўмирсиз истиқомат қилишни тасаввур этиш қийин. Ҳозир эса ана шу кўмирни харид қилиш мушкуллашиб қолди.

Қашқадарё вилояти Қизил яримой жамияти газлаштирилмаган хонадонларда истиқомат қилаётган муҳтож оилаларга ёрдамга келди. Жамият фаоллари уларни текин кўмир билан таъминлашни йўлга қўйдилар. Ёлғиз кишиларга улар меҳнат қилиб нафақага чиққан ташкилотлар, корхоналар ҳисобидан кўмир, ўтин элтиб берилмоқда.

Фақат Қарши шаҳрида истиқомат қилаётган ёлғиз нафақахўрлардан 45 киши ана шу йўл билан кўмир олаяпти.

Ҳамкорлик кўприги

ВИЛОЯТ ишбилармон доиралари вакиллари Белорусь Республикасининг Могилев вилояти саноат корхоналари, ташкилотларида бўлишиб, ҳар икки томон учун фойдали иқтисодий алоқаларни ўрнатишга, мол айирбошлаш йўли билан савдо-сотиқни кенгайтиришга оид қатор шартномалар тузиб қайтишганди.

Яқинда Могилев вилояти вакиллари Қашқадарёга келишди. Улар ҳар икки вилоят имкониятларини ўрганиб, бир қатор қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини сотиб олишга тайёр эканликларини билдиришди. Бунинг эвазига узоқ Могилевдан Қашқадарёга турли газмоллар, қувурлар, кимёвий толалар, электр жиҳозлари, уй-рўзғор буюмлари келтирилади.

Дори-дармон аввал болаларга

ЯПОНИЯЛИК саховатпешалар вилоят шифохоналари учун 60 тоннадан зиёд дори-дармонлар, тиббиёт ускуналари жўнатишган эди. Дори-дармонларнинг дастлабки туркуми шифохоналарга тарқатилди.

Жамоатчи бўлим текширади

ҚАРШИ шаҳар ҳокимлиги ҳузурида турли ташкилотлар, корхоналар, бирлашма ва тадбиркорлик идоралари тузаётган шартномаларни мувофиқлаштириб турадиган бўлим ташкил топди. Бўлимда уюшган иқтисодчилар, тадбиркор мутахассислар жамоатчилик асосида иш кўрадилар.

Бўлим мутахассислари республикамиздан ташқаридан келтириладиган моллар, ускуна ва жиҳозларнинг жаҳон андозасига мослигини, шартномаларнинг ҳар икки томон учун иқтисодий фойда келтиришини текшириб, хулосалар беришади.

П. ГАДОЕВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

ШАҲАР ҲАВОСИ БЕҒУБОР БЎЛСИН

Навоийда экалогик аҳвол анча яхшиланди. Ҳавога саноат корхоналари чиқариб ташлайдиган чанг ва заҳарли моддалар миқдори камайди. Бунга кон саноати бирлашмаси, ГРЭС, цемент корхонаси, «Навоиазот» ишлаб чиқариш бирлашмаси ва Навоий қурилиш бошқармаси табиатни муҳофаза қилиш тадбирларини астойдил амалга ошира бошлагани туфайли эришилди.

И. ХУДОЙҚУЛОВ.

• Ўзбекистон—Ватаним, маҳаллам—уйим

БУ ҚЎРҒОН БОР ЭКАН, БИЗ ТИНЧМИЗ

ТОШКЕНТ ШАҲРИНИНГ МИРОБОД ТУМАНИДАГИ МУСО ТОШМУҲАММАД НОМЛИ МАҲАЛЛА ОҚСОҚОЛИ ЗОКИР МУРОТОВ БИЛАН СУҲБАТ

— Оқсоқол, маҳаллага улуғ ёзувчимиз номининг берилишига нима сабаб бўлган? Аввало шу ҳақда тўхталсангиз.

— Айтишларича, Ойбек домла ҳаётининг энг оғир дамларида шу атрофдаги эски уйларнинг бирида яшаб, ўзининг машҳур асарларидан бири «Қутлуғ қон»ни ёзган эканлар. Ҳозир у уйлар бузилиб кетган, ўрнида кўп қаватли иморатлар қурилган. Аммо, буюк инсон сиймосига бўлган чексиз меҳру муҳаббат маҳалладошларимизда сақланиб қолди. Домланинг муборак номини улуғ тутиб, маҳалламизга бердик. Вақтлар келиб орамиздан яна шундай кишилар етишиб чиқишини орзу қилдик.

— Кейинги вақтларда маҳалла — тинчлик, аҳиллик, ҳамжиҳатлик қўрғони, деган гапларни кўп эшитаяпмиз. Бунга сизнинг муносабатингиз қандай?

— Гапни сал узоқдан бошламоқчиман: авваллари маҳаллаларнинг номи улуғ, супраси қуруқ эди. Тайинли маблағи йўқлигидан айрим тадбирларни ўтказишга қўли калталик қиларди. Истиқлол туфайли маҳаллаларга муносабат ўзгарди. Унинг жамиятимиз ижтимоий-сиёсий ҳаётида тутган мавқеи мустаҳкамланди, нуфузи ошди. Ўзини ўзи бошқаришда қудратли механизмга эга бўлди. Энди одамлар кўпгина масалаларни юқори идораларда эмас, балки ўзларининг маҳаллаларида ҳал эта оладилар. Фуқаролар йиғини томонидан сайланган оқсоқол ва унинг маслаҳатчилари ана шундай хизматни адо этишади. Бу ердан ҳеч кимнинг кўнгли тўлмай кетмайди. Маҳаллалардаги муаммоларни ҳал этишга ҳукуматимиз қарашиб турибди. Ҳали айтганингиздек: маҳалла ҳозир чиндан ҳам тинчлик, аҳиллик, ҳамжиҳатлик қўрғонига айланган. Бу қўрғон бор экан биз тинчмиз, эртамизни порлоқ кўрамиз. Келажагимизнинг нурафшон бўлишига ишонч билан қараймиз. Унга асло кўз тегмасин, мустаҳкамланаверсин деймиз.

— Маҳаллангизда туб миллат вакиллари камчиликни ташкил этишига қарамай, халқимизнинг урф-одатлари, расм-русумларини ўтказишга етарли шароит яратилгани одамнинг дилини яйратади.

— Бу ерга кўчиб келганимизга 25 йил бўлди. Ҳозир ҳудудимизда 27 та уй бор. Улардаги 1,5 минг хонадонда 5000 дан зиёд аҳоли яшайди. Уйларимиз кўп қаватли бўлганлигидан унинг имкониятлари ҳам чегараланган. Ҳатто баъзан невараларимизнинг бемалол ўйнашларига жой топилмай қолади. Халқимиз сермаросим эмасми, боши тўйдан чиқмайди. Уни ўтказишга «дом»да қандай шароит бўлсин? Шундай пайтда кўнгилнинг кенг ҳовлини қўмсаб қолади. Аммо на илож: ҳовли борда бор, йўқда йўқ.

Билсангиз биз аввал ҳатто маҳалла идорасининг биносига зор эдик. Ҳозирги жойимизда қурилиш ширкати жойлашганди. Ширкат бошқа жойга кўчиб ўтди-ю, биз кексаларнинг жонига оро кирди. Бир куни қўшним Асатилла Ашрафхўжаев билан шаҳар маъмурларига чиқиб, уни бизнинг ихтиёримизга беришларини сўрадик. Илтимосимиз ерда қолмади. Хонани тозалаб, келган одамнинг баҳри-дили очиладиган, бинойидек чойхонага айлантирдик. Қуни-қўшнилар, маҳалламизда истиқомат қилувчи катта-ю кичик ишдан бўш пайтида ва дам олиш кунлари шу ерга йиғиладиган бўлиб қолишди. Ўртада шаклланган аҳиллик, ҳамжиҳатлик тез орада бутун маҳаллани қамраб олди. Кейин атоқли адибимиз Ойбек домланинг музейига бордик. Муҳтарам зотнинг ҳаёти ва ижодий фаолиятига доир кўргазмали стендлар тайёрлашга зарур суратлар ва маълумотлар сўрадик. Музей директори Ўткиржон шинаванда йигит экан. Бизни уринтирмай икки ҳафтадаёқ стендларни тайёрлаб берди. Идорамизни безатишда кўмаклашди.

Орадан кўп ўтмай Ойбек домланинг хотира куни нишонланди. Катта қозонда ош дамлаб маҳалладошларимизга дастурхон ёздик. Унга ёзувчини кўрган-билган кишиларни, фарзандлари ва келинларини ҳам таклиф этдик. Маҳалладошларимизнинг буюк қалб эгасига бўлган юксак ҳурмат-эҳтиромидан ҳамманинг дили яйради.

Энди бизга тўйхона керак эди. Унга жойни топдигу маблағидан қийналдик. Яхшиям маҳалламизда яшаётган саховатли кишилар бор экан. Уларнинг ҳиммати, беминнат кўмаги билан ишларимиз юришиб кетди. 33-қурилиш трестининг бошқарувчиси Юрий Михайлович Гарин маҳалламизнинг ҳисобига 100 минг сўм пул ўтказиб берди. Сирғалидаги ҳажм блокли уй қуришга ихтисослашган комбинатнинг бош директори Сергей Степанов ёғоч материалларидан ёрдам кўрсатди. «Гордорстройремонт» трестининг бошқарувчиси Н. И. Зисман ва унинг ёрдамчиси Г. Каспаряннинг кўмаги билан тўйхона атрофи асфальт қилиниб, тартибга келтирилди.

Қарс икки қўлдан чиқади деганларидек маҳалла катта куч экан. Ҳаш-паш дегунча, ҳашар йўли билан тўйхонани тиклаб олдик. Туман ҳокимининг ўринбосари Юнус Шарипов ва ҳокимиятнинг маҳалла ишлари билан шуғулланувчи йўриқчиси Шавкат Жавлоновнинг эшиги биз учун доимо очиқ. Улар идиш-товоқлар ва бошқа анжомлар олишда маҳалламизга кўмаклашишмоқда. Байрам дастурхонларини безатишимизда озиқ-овқат маҳсулотларидан қарашиб турибди. Районимиздаги маҳаллаларнинг оқсоқоллари ва котиблари ҳокимият ташаббуси билан шу йил Туркистонда Аҳмад Яссавий мақбарасини зиёрат қилиб қайтдик. Яқинда Бухорода бўлиб, Баҳоуддин Нақшбанд ҳазратлари ҳокини тавоб қилдик.

— Маҳалланинг суянч тоғлари — ўз фаолларингиз тўғрисида ҳам тўхталсангиз?

— Илгарилари бир фарзандга етти маҳалла ота-она деган гап бўларди. Бу гап ҳеч қачон ўз моҳиятини йўқотмайди. Эртанги кунимизнинг қандай бўлиши бугун ёшларимизни қандай тарбиялашимизга боғлиқ. Энди уларга мактаб масъул деган гаплар йўқ. Бола тарбияси аввало оилада, маҳаллада шаклланади. Ёшлар ён атрофидагиларнинг юриш-туриши, ҳатти ҳаракатларини кўриб шунга яраша хулоса чиқарадилар. Маҳалламизда ўзларининг бой ҳаётий тажрибалари билан ёшларимизга ибрат бўлувчи обрў-эътиборли кишиларимиз кўп. Уларнинг бири Республика аҳамиятидаги шахсий пенсионер Мирсидиқ ота Каримовдир. Ёшлари улуғ бўлишига қарамай отахон биз билан хонадонма-хонадон юриб, маросим ўтказаётганларга маслаҳатлар беради. Наврўз байрами ва бошқа тадбирларда дастурхонимизнинг тепасида турадилар. Котибимиз Абдумутал Жалилов, маслаҳатчиларимиз Собит Муҳамедов, Абдуғани Абдуллаев, омборчимиз Жалолиддин Жумабоев ҳам маҳалламизнинг ана шундай обрў-эътиборли, ҳурматга сазовор кишилари ҳисобланишади.

— Маҳалла билан боғлиқ келгусида қилинадиган ишлар нималардан иборат?

— Маҳалламизнинг йигирмага яқин фаоллари бор. Уларни яқинда йиғиб истиқболдаги режалар хусусида кенгашиб олдик. Камчиликларни ҳал қилиш йўллари хусусида маслаҳатлашдик. Келаси йили тўйхонанинг атрофини ёпиб, қишин-ёзин маросимлар ўтказишга мослаштирмоқчимиз. Ёнидан новвойхона қурамиз. Бунинг учун маблағ ҳам, имконият ҳам етарли.

Суҳбатдош:
Рустам АҲМАДАЛИЕВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

Жаҳон 24 соат ичида

НАШАФУРУШЛАР ҚЎЛГА ОЛИНДИ

Вьетнамнинг Шимолий Лайтяу вилоятида бир гуруҳ гиёҳванд модда савдогарлари қўлга олинди. Улардан 20 килограммдан ортиқ наша ва бир килограммга яқин қорадори мусодара қилинди.

КАНАДАЛИКЛАР ҒОЛИБ ЧИҚИШДИ

Чехияда хоккей бўйича ёшлар ўртасида ўтказилган жаҳон биринчилигининг финал ўйинида канадалик шайба усталари швециялик рақибларини 6:4 ҳисобида ютиб, чемпионлик унвонини қўлга киритди. Учинчи ўрин эса Финляндия жамоасини 5:4 ҳисобида ютган Россия жамоасига насиб этди.

ТЕМИР ЙЎЛ ҲАЛОКАТИ

Ўтган якшанба куни Угандада темир йўл ҳалокати юз берди. Унинг натижасида 40 киши яраланганлиги ва 37 кишининг жасади топилганлиги эълон қилинди. Бу фожиали воқеа мамлакат пойтахти Найробидан 300 километр шимоли-шарқдаги Качумбал шаҳри ҳудудида рўй берган.

ХАВФ КАМАЙДИ

Хитой ҳуқуқни ҳимоя қилиш органлари 1993 йилда Пекин-Москва темир йўлида содир этилган «халқаро характердаги жиноятлар»нинг тўртдан уч қисмини очишга муваффақ бўлди. «Жэньминь гунъан бао» газетаси берган маълумотларга кўра, жиноятчилар йўловчиларни талаш, номусига тегиш каби номаъқулчилик билан шуғулланган. Эндиликда йўловчиларнинг Пекиндан Москвага саёҳати бирмунча хавфсиз кечмоқда.

ҲИНДЛАР ИККИНЧИ ЎРИНДА

Сут ишлаб чиқариш бўйича Ҳиндистон АҚШдан сўнг иккинчи ўринга чиқиб олди. Эълон қилинган маълумотларга кўра, ҳар бир ҳиндистонлик кунига ўртача 186 грамм сут ичар экан.

МУНОЗАРАЛАРГА ЯКУН ЯСАЛДИ

Россия қўшинлари Латвия ҳудудини жорий йилнинг август ойи охиригача тарк этишади. Бундан икки ой илгари Россия делегацияси ана шундай таклиф билан чиққан эди. Куни кеча Латвия ҳукумати мажлис ўтказиб, бу таклифга рози бўлди.

ҲИНДИСТОН МАЛАЙЗИЯГА ЁРДАМ БЕРАДИ

Малайзия ҳукумати ўтган йили Россиядан МИГ — 29 типидаги 18 та қирувчи самолёт сотиб олишга қарор қилган эди. Ҳиндистон Мудофаа вазирлиги Малайзияга мутахассислар тайёрлашда ёрдам беришга рози бўлди. Малайзия мудофаа вазири Муҳаммад Нажиб Абдул Раззоқнинг айтишича, яқин кунларда 100 нафар малайзиялик учувчи Ҳиндистонга юборилади. Улар нафақат самолётни бошқариш, балки уни таъмирлаш ишларини ҳам ўрганадилар.

ГРЕЦИЯДА ҲАРБИЙ БАЗА ПОРТЛАДИ

Шимолий Атлантика блокининг Греция пойтахти Афина шаҳри ҳудудида жойлашган ҳарбий базасида кучли портлаш содир бўлди. Фалокат натижасида 30 киши яраланган. Махсус текширув комиссиясининг хулосасига кўра, портлаш электр симидан чиққан учқун натижасида юз берган.

• *Қадриятларимиз*

Минораси бор юртнинг эли баланд мартабали бўлур

Ҳали-ҳали ёдимда, 6—7 ёшларда эдим. Тенгқур болалар билан шўх-шодон қийқириб, қувлашиб, гузардаги тарихий обидалар атрофида кунни кеч қилардик.

Маҳалламизга ташриф буюрган хорижлик меҳмонлар минораю мадрасаларга суқланиб қарар, ранг-баранг ўймакор нақшлар жилосидан кўз узолмай, бош ирғаб, ҳайратланишар эди. Уларга ҳамроҳлик қилувчи киши кўрсаткич бармоғини нақшлар узра айлантириб, бизга нотаниш тилда алланималарни тушунтирар, Усто Бақо, Усто Ширин, Усто Очил деган сўзларни қайта-қайта такрорларди.

Илк бор қулоғимга чалинган ўша усталар ҳақида тинимсиз ўйлайдиган бўлиб қолдим. Бунинг устига деярли ҳар куни кириб чиқадиган нақшинкор бинонинг пештоқида «Амали усто Очил Бобомуродов» деган сўзларга беихтиёр кўзим тушаверади.

Бу ном нафақат бухороликлар, балки қўшни вилоятдаги ҳунар аҳли ихлосмандлари, хорижлик айрим журналистлар учун ҳам яхши таниш.

Очил Бобомуродов 1922 йилда Бухоройи Шарифнинг Шаҳада гузарида, темирчи-косиб оиласида дунёга келади. Отаси вафотидан кейин онаси билан Когон туманининг Қўнғирот қишлоғига, тоғаси ёнига кўчиб боришади. Ўша ерда ўрта мактабни битириб, яна Бухорога қайтади. Педагогика олий билимгоҳининг тарих факультетида ўқий бошлайди. 1941 йили ҳамма қатори фронтга жўнайди. Днепр дарёси бўйидаги жангларда оғир яраланганлиги сабабли уруш тугамай она юртига қайтади. Оиладаги моддий қийинчилик сабаб, ўқишни давом эттира олмай, таъмирчи уста Маҳмуд Солиҳовга шогирд тушади. Кейинчалик моҳир уста Аминжон Саломовдан ноёб санъат сирларини ўрганди.

— Ҳамон эсимда, — дея хотирлайди Очил ота, — ўймакорлик санъатининг машҳур намояндаси, устолар устози Ширин Муродовнинг ўзлари бош бўлиб, Рабижон Қурбонов, Ҳусен Остонов, Аминжон Саломов ва камина Мирзо Улуғбек мадрасасининг шимол тарафидаги айвонини биргаликда «шарафакори» қилдик. «Шарафакори» бу — наққошликда ниҳоятда юксак дид ва маҳорат талаб этадиган юмуш. Бир маҳал ҳафсала билан «кошинкори — буриш» қилаётган пайтимда ул зоти шариф келиб, бир дам кузатиб турдилар-да, шундай савол билан менга юзландилар:

— Кошиннику сайқал бериб кесаяпсиз, хўп-хўп. Аммо унинг «пиф-у косагариси» борлигидан хабардормисиз. Сиз шуни қай тарзда бажараяпсиз?

— Кошинни ивитиб, эҳтиёткорлик билан тахмин тахтасига териб чиқаяпман, устоз, — дедим ҳаяжонланиб.

— Бу кифоя қилмайдур, — дея бошларини сарак-сарак тебратиб сўзида давом этдилар. — Кошинни тарашлагач, яхшилаб пуфлаб, чангғуборда[illegible]аритгач, рост тарафини юракка бир «суртиб», кейин терсангиз ўшанда кўнгилдан чиққан бўлади, яъни ундан путур кетмайди, у тоабад туради.

Кўп йиллик тажрибамда устозимнинг сўзлари нақадар ҳаётий эканлигига астойдил ишонч ҳосил қилдим.

Очил Бобомуродов хотираларини тинглаяпману, кўз ўнгимда бетакрор ҳусну тароватн билан барчани лол қолдирган Ситораи Моҳи Хоссадаги нақшинкор ойнаванддли оқ уй гавдаланади. Табиий офатдан зарар кўрган бу муҳташам бинони Очил Бобомуродов устоз ўгитларига амал қилган ҳолда, сидқидил таъмирдан чиқардилар. Оқ уй худди асл ҳолатидагидек яна кўрку тароват бахш эта бошлади. Шаҳримизда уста қўли тегмаган обидалар йўқ ҳисоби. Мир Араб, Абдулазизхон, Абдуллахон, Нодир Девонбеги мадрасалари, Арк-музей жоме масжиди, Масжиди Калон, Буян Кулихон мақбараси — булар биргина Бухородаги обидалар. Булардан ташқари Ғиждувондаги Хўжа Абдулхолиқ, Карманадаги Мир саид Баҳром, Самарқанддаги Тиллакори, Тошкентдаги Кўкалдош, Сурхондарёдаги ат-Термизий мадраса ва мақбаралари таъмирига ҳам усто қўл урганлар.

Очил ота масжид, мадраса, айниқса, миноралар ҳақида сўзлашни хуш кўрадилар. «Минораси бор юртнинг эли ҳамиша баланд мартабали бўлур», — дейдилар, ифтихор билан.

Шаҳардаги Минораи Калон 1127 йилда бунёд этилгани кўпчиликка аён. Аммо унинг ўймакор нақшин халқалари орасида «Амали усто Бақо» деган ёзувлар борлигини камдан-кам киши билади. Уста илк бора 1953 йили ушбу обидага қўл урадилар. Унинг ер остидаги қисмининг тархини чизиб, таъмирлайдилар. Сўнг, миноранинг зилзиладан зарар кўрган тепа қисмини таъмирлашга тутинади. Ниҳоятда эҳтиёткорлик талаб этувчи ушбу таъмир учун Очил ота 13 минг сўмлик иш бажарган бўлсалар-да, Тошкентдан келган муҳофазаловчи — ҳавозасозлар 62 минг сўмлик иш бажарилади, деб ҳужжат расмийлаштирадилар. Халқнинг ризқини кимлардир ўз ҳамёнига уришидан ранжиган уста, қолган ишларни ҳавозасиз уддалашга аҳд қилади. Устанинг шогирдлари шунчалик бисёр эдики, улар минора зиналари узра тизилишиб, юқорига қўлма-қўл ғишт ва ганч узатиб турдилар. Бундан бениҳоя руҳланган уста Очил деярли 60 ёшида 104 зинали маҳобатли минорага кунига 2—3 маротабадан чиқиб-тушиб, миноранинг тепа қисмини қойилмақом қилиб таъмирлади...

Устанинг бахти шундаки, у Бухоро меъморчилик санъати дурдоналарини устозларидан пухта эгаллаб, айни пайтда ўзи ҳам бу борада ажойиб бир мактаб яратди. Унинг фарзандлари Баҳодир ва Ботиржон, Бахтиёр ва Баротжонлар, набиралари Акобиржон ва Собиржонлар ёғоч ўймакорлиги ва ганчкорликнинг нозик услубларини қунт билан эгаллаб, сулола давомчилари бўлиб етишмоқдалар. Улар ҳазрати Баҳоуддин Нақшбанд мақбараларини таъмирлаш ишларида оталари янглиғ қалб қўри билан ишлаб, мўътабар масканнинг азим пештоқлари ҳамда ҳар иккала дарвозасига нафис ўймакорлик санъати билан зеб беришди.

Ҳафиза АҲМАД қизи.

70-йилларда Ҳайитов ҳақида ҳайратомуз гаплар тарқалди. Кимдир бу йигит 28 ёшида тиббиёт фанлари доктори бўлганига ажабланса, бошқа биров «уни Америкага ишга таклиф қилишибди, у эса рози бўлмабди», дер эди.

Хуллас, фавқулодда истеъдодли ўша йигит бугунги кунда жаҳонга машҳур олим. Тиббиётнинг иммунология, иммугенетика, аллергология ва иммунобиотехнологиянинг халқаро даражадаги ютуқлари унинг номи билан ҳам боғлиқ.

МЕН ЎЗБЕКЛИГИМДАН ФАХРЛАНАМАН

ДЕЙДИ РОССИЯ ИММУНОЛОГИЯ ВА АЛЛЕРГОЛОГИЯ ИЛМИЙ МАРКАЗИНИНГ ДИРЕКТОРИ ПРОФЕССОР РАҲИМ ҲАЙИТОВ

Олимнинг таржимаи ҳолидан: Раҳим Мусаевич Ҳайитов 1944 йилда туғилган. 1967 йили Самарқанд Давлат тиббиёт институтини тугатиб, шу даргоҳда кичик илмий ходим бўлиб ишлай бошлаган. 1968 йилда тиббиёт фанлари номзоди, 1972 йилда докторлик илмий ишини муваффақиятли ҳимоя қилиб, Самарқанд Давлат тиббиёт институтининг Марказий илмий-тадқиқот лабараторияси мудирлиги вазифасига кўтарилди.

Одамзот худо берган қобилияти, салоҳиятини халқига, башариятга қай даражада бахшида этишида, аввало, унинг сабот ва қатъияти, меҳнатсеварлиги, иродалилиги муҳим аҳамият касб этади. Агар бирор киши фавқулодда истеъдодли бўлса-ю, у ўзидаги шу қобилиятни арзимаган ишларга сарфласа, унинг умри ҳам, меҳнати ҳам бесамар кетади. Бундай одамнинг фаолияти содда қилиб айтганда, болға билан пашша ўлдирганга ўхшайди. Шунингдек, қобилиятли шахсни ота-онаси, атрофдаги маънавий-ижтимоий муҳит тарбиялайди, камол топтиради.

Раҳим Мусаевичнинг камолотида отаси Муса Ҳайитовнинг хизматлари беқиёсдир. Кези келганда шуни ҳам айтиб ўтиш жоизки, ҳозирги кунда Самарқанд шаҳар 1-клиник шифохонаси Муса Ҳайитов номи билан аталади. Ўта маърифатли бу инсон фарзандларига нисбатан жуда талабчан эди.

— Нимагаки эришган бўлсам, ҳаммасида, аввало отамнинг ҳиссалари бор деб ҳисоблайман,— дейди Раҳим ака.

Олимнинг дастлабки илмий изланишлари даври ҳақида Ўзбекистон Фанлар академиясининг академиги, тиббиёт фанлари доктори, профессор Ўктам Орипов шундай ҳикоя қилади:

— Талабалик йилларидаёқ Раҳимнинг ўта изланувчанлиги намоён бўлган эди. Мен иқтидорли бу йигитнинг номзодлик илмий ишига раҳбарлик қилганман. У институтни битириш баробарида илмий ишини ҳам ёзиб тугаллашга эришганди. Ўшанда 23 ёшда эди. Диссертация тайёр бўлган, лекин биз амалда ҳеч дуч келмаган бундай ишнинг расмий томонлари қандай бўлишини билмасдик. Оқибатда унинг номзодлик иши ҳимояси бир йилга чўзилганди.

Раҳим ўзининг ёшига нисбатан жуда тез улғайди. У айрим тенгдошлари каби ёшлик орзу-ҳавасларидан кўра, тиббиёт олдида турган улкан муаммоларга кўпроқ қизиқди. Ўша талабалик даврлариданоқ интилган мурод-мақсади, мана, бугунги кунга келиб ўз самарасини бермоқда. У юзлаб илмий ишлар, ўнлаб ихтиролар муаллифи бўлди, дунё миқёсидаги машҳур олимлардан бирига айланди...

Раҳим Ҳайитовнинг устози, машҳур академик Р. Петров 1983 йили уни ҳамкорликда ишлашга таклиф этди. Шундан бери Москвада яшаб меҳнат қилиб келаётган олим, 1988 йилдан буён Иммунология институтини бошқармоқда.

Олимнинг кўп йиллик назарий ва амалий изланишлари маҳсули бўлмиш уч юздан ортиқ илмий ишлари, йигирма бир ихтироси Тошкент, Москва, Санкт-Петербург, Лондон, Нью-Йоркда турли йилларда нашр этилган ўн бешта китобига жамланган. Шу йиллар давомида у Россия Федерациясида хизмат кўрсатган фан арбоби, Россия Тиббиёт фанлар академиясининг мухбир аъзоси, Россия Табиий фанлар академиясининг академиги, Нью-Йорк фанлар академиясининг ҳақиқий аъзоси бўлди. Жаҳондаги энг нуфузли анжуманлар, айниқса, иммунология ва аллергология соҳасидаги тадбирлар Р. Ҳайитов иштирокисиз ўтмайди. Дунёнинг қайси бурчагида бўлмасин, шу соҳаларга тааллуқли йиғинларга, уни албатта, таклиф қиладилар. Уларнинг аксариятида олим раислик қилади ёки раёсат аъзоси бўлади.

Шу ўринда унинг илмий изланишлари моҳиятига изоҳ бериб ўтмоқчиман. Иммунология ва аллергология фаннинг янги йўналиши, яъни «очилмаган қўриғи»дир. Бу соҳалар сўнгги ўн йилларда фанга шу қадар тез кириб келдики, эндиликда айтиш мумкинки, инсон ҳаётини ва умуман тиббиётни буларсиз тасаввур этиб бўлмайди. Масалан, ҳозир ер юзидаги 23—25 фоиз одам аллергик касалликларга чалинган. Ёки иммунологияни олайлик. Фаннинг бу йўналиши одам танасини турли ёт таъсирлардан ҳимояланиш жараёнини ўрганади. Танамиздаги фойдаланмай ётган имкониятлар, унга тушадиган ҳар хил заҳарли бактерияларга қарши тананинг ўзидаги қарши курашиш фаолияти — булар бариси иммунологиянинг мазмун-моҳиятини ташкил қилади.

Р. Ҳайитов 1982 йилдан диққат-эътиборини «аср вабоси»— ОИТС (СПИД) хасталигига малҳам топишга қаратди.

— Бу касалликка қарши дори яратилган. Лекин у ўта заҳарли,— дейди Раҳим Мусаевич.— Эндиги вазифамиз худди мана шу дорини зарарсизлантиришдан иборат. Умид қиламанки, фан яқин келажакда бунга эришади. Чунки ОИТСнинг вируслари тўлиқ ўрганиб чиқилган. Ўзингизга маълум, жаҳоннинг барча йирик олимлари ҳозир мазкур масала устида тадқиқотлар олиб боришмоқда. Бу дардга даво топиш бизнинг инсоният олдидаги энг катта бурчимиздир.

Гарчи хизмат тақозоси билан Москвада яшаб, меҳнат қилаётган бўлса ҳам, олим ўзини доимо Ўзбекистон билан, ўзбек халқи билан бирга ҳис қилади. Р. Ҳайитовнинг биз билан ҳамнафас эканлигини унинг Ўзбекистон фанига қўшаётган илмий ва амалий ҳиссасидан ҳам англаб олиш мумкин. Бевосита унинг иштироки ва раҳбарлигида 1984 йили Тошкентда Москва Иммунология институтининг филиали ташкил этилган эди. Малакали кадрлар билан таъминланган, замонавий асбоб ускуналар билан жиҳозланган Марказий Осиёда ягона саналмиш мазкур даргоҳ ҳозирда Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлигига қарашли Иммунология институти сифатида мустақил фаолият кўрсатмоқда. Институтда олиб борилаётган тадқиқотлар Ўзбекистонда шу соҳанинг халқаро миқёсдаги ривожини таъминлаётир. Бу ерда хизмат қилаётган тиббиёт фанлари доктори ва номзодларининг барчаси бевосита Р. Ҳайитов раҳбарлигида илмий ишларини ҳимоя қилганлар. Шунингдек у Ўзбекистоннинг турли ҳудудларида изланишлар олиб бораётган 30 дан ортиқ фан доктори ва номзодининг ҳам устози Раҳим Мусаевичнинг Ўзбекистон фанига жонкуярлиги ўз вақтида эътироф этилган. У Ўзбекистон давлат мукофоти лауреатидир.

— Тақдиримни, ҳаётимни Ўзбекистонсиз тасаввур этолмайман,— дейди олим.— Мен ўзбеклигимдан, Ўзбекистон билан фахрланаман. Шундай улуғ халқнинг фарзанди бўлиш шарафдир. Илмий анжуманларда қатнашиш учун хизмат сафари билан дунёнинг кўплаб давлатларига тез-тез чиқиб тураман. Қаерга бормайин, ўзбеклигим фахри юрагимда гупириб туради. Ўзим Москвада бўлганим билан менинг қалбим Ўзбекистонда. Она ватанимдаги ижтимоий-сиёсий воқеалар доимо диққат марказимда туради.

— Сиёсатга муносабатингиз қандай?— сўрайман Раҳим Мусаевичдан.

— Мен сиёсат эмас, фаннинг одамиман. Лекин Ўзбекистондаги сиёсат, халқ осойишталиги мени ғоятда хурсанд қилади. Ўзбекистон жуда тўғри йўлдан бормоқда. Буни мен каби ўзга юртдошларимиз ҳам эътироф этишаётир. Биз Москвадаги Ўзбекистон элчихонаси ходимлари билан жуда яқин алоқадамиз. Уларнинг ўтказаётган тадбирлари, меҳмондўстлиги ўзбек халқининг салломат ва бағрикенглик фазилатларини ифодалагандек туюлади, менга.

Р. Ҳайитовнинг шу кунларда олиб бораётган илмий ташкилотчилик фаолияти ниҳоятда кенг қамровли. У ҳамдўстлик давлатлари Иммунология жамиятининг вице-президенти, «Иммунология» журналининг бош муҳаррири, бир қанча хорижий мамлакатларнинг «Иммунология ва юқумли касалликлар», «Спид» каби кўплаб журналларининг таҳририят аъзоси, Халқаро Иммунофармакологлар жамиятининг ҳайъат аъзоси ва яна халқаро миқёсдаги кўплаб нуфузли илмий жамият ва қўмиталар аъзоси сифатида жамоатчилик ишларини олиб бормоқда.

Айни кунларда дўстлари, шогирдлари Раҳим Мусаевични 50 ёшга тўлиши муносабати билан қутлаб турибди. Оиласига тинч-омонлик, ишларига ривож тилашмоқда. 50 ёш — олим аҳлининг тафаккур шамси улкан қудрат билан порлай бошлаган даври. Тараққиёт мезони бўлмиш кашфиёту ихтиролар маълумки, тафаккур маҳсулидир. Фан — сарҳадсиз уммон. Алломаларимиз олдида эса жумбоқлар беҳисоб. Шундай жумбоқларни ечишга жазм қилган юртдошимиз Раҳим Ҳайитовдан жаҳон фани янги-янги кашфиётларни кутиб қолади.

Тоҳир ДОЛИЕВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

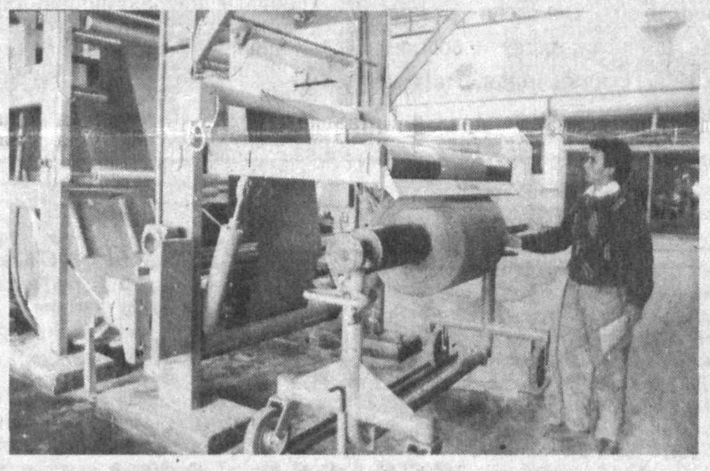

Чет элдан келтирилган «Каландр», «Бенингер», «Мега—2» «Элитекс», «Шторн» каби дастгоҳ ва тикув ускуналари ўрнатилиши Бухоро ип-газлама ишлаб чиқариш бирлашмаси меҳнат фаолиятида бурилиш ясади десак муболаға бўлмас. Эндиликда корхонада бир неча турдаги, хилма-хил газламалар чиқарилмоқда. Замонавий машиналарнинг ишга туширилиши натижасида меҳнат унумдорлиги, маҳсулот сифати анча яхшиланди.

СУРАТЛАРДА: Янги ўрнатилган тўқиш дастгоҳлари ишламоқда.

Р. Жуманиёзов тасвири. (ЎзА).

“Соғлом авлод учун” халқаро ҳайрия жамғармаси жамғарма эмблемасининг энг яхши эскизи учун танлов эълон қилади.

Танловда барча фуқаролар, жамоалар, корхоналар ва муассасалар иштирок этишлари мумкин.

Танлов қатнашчилари олдига жамғарманинг асосий мақсад ва вазифаларини яққол тасвирлаш вазифаси қўйилади. Эмблемада Ўзбекистон Республикаси давлат ва жамоатчилик тизимларида, халқаро ташкилотларда оналик ва болаликни ҳимоя қилиш ва бўлажак авлодларнинг саломатлигини яхшилаш борасидаги ишлар акс этиши керак.

Танловда қатнашиш учун қуйидагилар тақдим этилади:

1. Эмблеманинг 30Х30 см. ҳажмдаги рангли тасвири.
2. Изоҳлар.

Танлов муддати эълон чиққан кундан бошлаб бир ой.

Танлов ғолибига 100 минг сўм миқдорда мукофот белгиланган.

Маълумот учун телефон: 33-78-74, 32-28-42.
Манзилимиз: Ўзбекистон шоҳкўчаси, 9, 406-хона.

ҚИСҚА САТРЛАРДА

УЛУҒ АЛЛОМАНИ ЭЪЗОЗЛАБ

Самарқанд вилоят ҳокимлиги 1994 йилни Улуғбек йили деб эълон қилди. Улуғ мунажжим ватанида унинг 600 йиллик юбилейини муносиб кутиб олишга тайёргарлик ишлари қизғин олиб бориляпти.

Байрам тантаналари ўтадиган Регистон майдони, унга туташ кўчалар, Гўри Амир мақбараси ва Улуғбек расадхонаси ҳудудларини ободонлаштиришга катта аҳамият берилмоқда. Буюк олимнинг ҳаёти ва илмий мероси, фаолиятига бағишланган асарлар нашр этилади.

Самарқандлик мусаввирлар, наққошлар, ҳайкалтарошлар, заргарлар, гиламдўзлар ва бошқа касб эгалари бу улкан тўйга ўз совғасини тайёрламоқда.

Ҳ. ШУКУРОВ,
ЎзА мухбири.

ЎЗАРО МАНФААТЛИ АСОСДА

Самарқандда «Амир Темур» савдо мажмуи иш бошлади. Владивосток «Шарқ олтини» ҳиссадорлик жамияти аъзолари билан тузилган шартномага мувофиқ дастлаб бу ерга Хитой озиқ-овқат маҳсулотлари, Жанубий Кореяда ишлаб чиқарилган телевизор кинескоплари келтирилади. Мажмуага қарашли қаҳвахонада эса Узоқ Шарқ балиғи ва балиқ консервалари, қандолат маҳсулотлари, чанқовбосди ичимликлар сотилади. Бунинг эвазига Владивостокка мева ва сабзавот, улардан тайёрланган консервалар юборилади.

ЧОРВАДОР ЁЛҒИЗ ЭМАС

Қизилқум яйловлари мана икки ойдирки, қалин қор билан қопланган. Томдилик чорвадорлар қишлов синовини тадбиркорлик, ишбилармонлик ва чидам билан енгмоқда.

Навоий вилоят ҳокимлиги чўпон-чўлиқлар оиласига қўшимча озиқ-овқат ва кундалик эҳтиёж моллари ажратди. Туман хўжаликларига 4,5 минг тонна омихта ем, 5 минг тонна шелуха етказиб берилди, 50 дан кўпроқ машина ёрдамга юборилди.

ЎзА.

“Наргиз” акционерлик жамияти қуйидагиларни таклиф этади:

- “Инфра қизил” нурланиш билан қуритадиган шкафлар, унумдорлиги 200 кг (хом ашёга қараб).
- ИК-нурланиш шкафлари билан фойдаланадиган энг кичик қуритиш цехлари, унумдорлиги суткасига 400 дан 3000 килограмгача (хом ашёга қараб).

Бизнинг қуритиш шкафларимиз - бу қисқа вақтда кам электр қуввати сарфлаб, маҳсулотнинг юқори сифатига эришиш демакдир.

- “Поп-Корн” бодроқ тайёрловчи аппаратларни ҳам ҳавола қиламиз.

Манзилимиз: Тошкент шаҳри, Халқлар дўстлиги кўчаси, Квартал Е, 12-уй.
Телефонлар: 77-87-47, 77-87-37.

• *Фанимиз фидойилари*

«КИМКИ КОМИЛ БЎЛМАҒАЙ, ҒАФЛАТ АНГА»

Шерали Турдиевни танимаган, у ёзган қизиқарли мақолаларни, публицистик мулоҳазаларни ўқимаган киши кам топилса керак. Шерали аканинг ижоди жумҳуриятимизнинг барча газета ва журналларида ёритилган десак, муболаға бўлмас. У кишини ҳали «Халқ сўзи» биносида, ҳали «Ўзбекистон овози» газетаси муҳарририяти-ю, Радио уйида учратасиз. Доимо эл ғамида: «Ука, Заки Валидий ҳақида халқимизга маълум бўлмаган бир нарса ёзиб келувдим», «Элбек тўғрисида, архивдан зўр маълумотлар топдим-да», «Олмониядаги ватандошларимиздан мактуб олдим, ундаги жумлаларни ўқисангиз... Қатағон йиллари ҳақида» — дея куйиб-пишиб юрганини кўрасиз.

Яқинда олимимиз олтмиш ёшга тўлдилар. Лекин унча-бунча йигитлар қилолмайдиган савобли, айни пайтда сермашаққат ишларга бел боғлаганлар. Дарвоқе, у кишидаги ғайрат, тарихимизга бўлган қизиқиш талабалик йилларидаёқ жўш урган эди. Ҳали-ҳануз шу безовта қалб амри билан қалам тебратиб келаяпти.

Эллигинчи йилларнинг бошлари эди. Дорилфунунимиз ётоқхонаси эски шаҳарнинг Қоратут кўчасидаги Саидазимбойнинг ҳовлисига жойлашган. Хоналар етишмаслиги сабабли, куллиётимизда дарслар тушликдан кейин бошланарди. Абдураҳмон Саъдий, Ғулом Каримов, Зикриё Мирҳожиев, Аюб Ғулом, Фозила Сулаймонова, Олим Усмон сингари таниқли олимларнинг қизиқарли сабоқлари кечқурун соат 9-10 ларда тугарди. Ётоқхонага келдик, дегунча Шерали кўринмай қоладиган бўлди. Аввалига курсдош дўстлар унинг кўринмай қолишига ҳайрон бўлишди, кейинчалик ўрганиб кетдик. Бир гал ундан сўрасам, бундай деди: «Сизга айтиб юрадиган 20-йиллар жумбоғининг ечимини топдим. Ётоқхонамиз ертўласига кераксиз асарлар — ўша давр рўзнома ва ойномалари келтириб ташланган экан, буларни ёқиб юборишмасидан аввал ўрганиб олай, деяпман».

Урушдан кейинги қийинчилик йиллари эди. Дорилфунун ҳовлисидаги буфетда Ася деган аёл талабаларга рўйхат билан икки юз граммдан нон берарди. Кейинчалик билсак, Шерали ўша нонни емасдан ҳар куни, ертўланинг эшик-қопқоғи устида ўтирадиган кампирга келтириб бераркан. Ҳафтасига ўн сўмдан пул ҳам бериб тураркан. Кампир нонни олганидан кейин ертўла чироғини ёқиб, Шералини киришига рухсат этаркан. Яна эшикни қулфлаб, устига курсисини қўйиб, пайпоғини тўқиб ўтиравераркан. Ертўлада Шерали «Шарқ ҳақиқати», «Инқилоб», «Камбағал деҳқон» рўзномалари ва «Ер юзи», «Инқилоб», «Тонг» деган ойномаларни варақлаб, ўзи излаган даврга оид мақола ва бадиий асарларни мутолаа қиларди. Биз беш улфат: журналист Тожибой Алимов, педагог Жўра Лутфуллаев, марҳум ношир Комил Абдуллаевлар билан талабалик йилларимизда бирга дарс тайёрлардик. Баъзида эса профессор Умарали Норматов билан марҳум ношир Усмон Шамсимуҳаммедовлар ҳам бизга шерик бўлишарди. Ушандаёқ Шерали Абдулла Қодирий, Чўлпон, Фитрат, Усмон Носир, Шокир Сулаймонлар ҳақида тўлқинланиб ҳикоя қиларди, баҳслашарди, ҳаммани қойил қолдирарди.

Диплом ёқлаганимиздан кейин Шерали аспирантурада қолди. У энди чинакамига йигирманчи йиллар адабиётини ўрганишга бел боғлади. Абдулла Қодирий асарларини ёддан айтадиган Ҳаким Орифов озодликка чиққанидан кейин ундан адибнинг босилган ва босилмаган ҳикояларини ёзиб олди, уларни матбуотда эълон қилди. Ўша давр зиёлилари ҳаётига оид маълумотларни тўплаш учун Лазиз Азиззода, Шокир Сулаймоннинг рафиқаси Зайнаб Мирсалимова ва кекса аёл Марям Бахтиёровалар билан учрашиб, халқимиз учун мавҳум бўлган кўпгина тарихий ҳақиқатларни юзага чиқарди.

1969 йили филология фанлари номзодлигини олиш учун Шерали Турдиев диссертация ёқлаган кун бошқа дўстлар қатори менга ҳам катта байрам бўлганди. Нега деганда унинг тиниб-тинчимаслиги, куюниб интилишлари, адабиёт фани фидойилиги кўзим олдидан бир-бир ўтиб турарди. Диссертацияни ёқлашгача бўлган даврда Шерали жуда қийналди. У ўша пайтлари ўзининг ғашига тегаётганларни очиқ-ойдин айтолмай, ҳазрати Алишер Навоийнинг қуйидаги сатрларини атрофдагиларга эшиттириб такрорларди.

«Кимки, илмни воситаи жоҳ этар,
Ўзини ҳам, элини ҳам афгор этар».

Илм-фан тараққиёти йўлида толмаган дўстим Шерали Турдиевга шу қутлуғ кунда бахт-саодат ва муваффақият тилайман.

Олим ҚУЧҚОРБЕКОВ.

Ишга келинг!

«ХАЛҚ СЎЗИ» ГАЗЕТАСИГА МАЛАКАЛИ КОРРЕКТОРЛАР КЕРАК.

Маълумот учун тел: 33—52—55, 33—10—28.

Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаштириш муҳандислари институти ректорати, жамоат ташкилотлари Ўзбекистон халқлари тарихи, сиёсатшунослик ва ҳуқуқшунослик асослари кафедраси доценти

Тошқин Икрамович МУРТОЗАЕВ-

нинг оғир касалликдан кейин бевақт вафот этганлиги муносабати билан марҳумнинг оиласига чуқур таъзия билдиради.

Ўзбекистон Телерадиокомпанияси жамоаси республика радиосининг катта муҳаррири Лобар Каримжоновага онаси

Маҳмуда ая ХОМУТХОНОВА-

нинг вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

Тошкент шаҳар Собир Раҳимов тумани ошхоналар тресги жамоаси трест тафтишчиси Бахтиёр Сагатхўжаевга падари бузруквори

Боситхон САГАТОВ-

нинг вафот этганлиги муносабати билан чуқур ҳамдардлик изҳор этади.

ҲАВЗИ КАВСАР

«Ҳавзи Кавсар»... жаннатдаги булоқлардан бирининг номи. Ривоят қилишларича, бу сувдан ичганларнинг қалби тозариб, гуноҳларидан покланиб, дилларн қувончга тўлади, улар қайғу-ҳасратлардан фориғ бўларкан.

Сиз азиз газетхонларга илк бора юзма-юз бўлаётган ушбу саҳифамизга ушбу муборак номни бежиз танламадик. Токи, саҳифада чоп этилаётган мақолалар, шингил ҳикоялар, ичакузди аскиялар, доноларнинг дил сўзлари, боболаримизнинг ҳикматли сабоқлари ҳар бир газетхон қалбини янада равшан топтирсин. Шояд, ушбу саҳифа сабаб «Халқ сўзи» ўз ихлосмандлари хонадонига яна бир карра қувончу шодлик ҳадя этса.

СЕМИЗЛИКНИ... ФИЛ КЎТАРСИН ЭКАН

«Жаҳондаги энг семиз аёл учун» нишони таъсис этилганида борми, энг аввало, албатта Розали Бредфордга насиб этган бўларди. Афсус-афсус, бундай нишон ҳали на бир қиролликда, ва на бир жамиятда таъсис этилган. Бечора Розали эса ҳеч қандай нишонсиз бўлсада, фақат 548 кг оғирлиги билан одамларни ҳайратлантириши, ўзи эса оғирликда янги туғилган фил боласи, икки ойлик бегемот ва катта оқ айиқ билан тарози палласини тенг тутиб тура олиши билан фахрланиши мумкин эди, холос.

Унинг бундай семириб кетишига эса кунбўйи тинмай овқатланиши оабаб бўлди. Ва энг қизиғи, Розали қанчалик кўп овқат истеъмол қилгани сайин иштаҳаси шунчалик карнай бўлиб кетадиган бўлиб қолди. Бора-бора эса у ўз хонасидан умуман чиқмай қўйди. Бу эса биринчидан, унга нисбатан хона эшигининг энсизлиги-ю, иккинчидан, уй бекасининг музлатгичдан (холодильник) бир қадам ҳам ажрала олмаслиги билан изоҳланади.

Бундан беш йил муқаддам эса Розалининг кўнглида «бундай нохушликка чек қўймоқ пайти келди» деган туйғу пайдо бўлиб, аста-секин бу истак қатъий қарорга айланди. Ва... мўъжиза! Мутахассисларнинг махсус тайёрлаган парҳез таомлари асосида қатъий ҳаёт кечирган Розалининг оғирлиги бугунги кунда 127 килограммни кўрсатмоқда. Бироқ у бу кўрсаткич билан чекланиб қолмоқчи эмас. Бир вақтлар «тез ёрдам» машинасигача 15 нафар санитар кўтариб борган Розали энди 88 килограммгача озмоқчи.

Қарийб тўрт-беш йил муқаддам семириш бўйича жаҳон рекордини ўрнатган бу аёл, қисқа муддат ичида озиш бўйича ҳам рекорд ўрнатаётганидан нафақат унинг ўзи, балки мактабдош ўртоқларини уйига меҳмонга чақиришдан уялиб юрган ўғли ҳам, шунча вақт сабр-қаноат қилиб бирга яшаб келаётган турмуш ўртоғи ҳам ҳурсанд...

СОЧ ЭМАС БУ, ШАРШАРА

МАШҲУР бастакор Энмарк Солиҳовнинг ижоди ҳақида Тошкент, Самарқанд, Москва, Алмати, Деҳли ва бошқа шаҳарларнинг газета-журналларида ўнлаб мақолалар чоп этилган. Бироқ у Гиннесснинг рекордлар китобига киритилмаган.

Тошкент мусиқали комедия театрининг етакчи актрисаси Людмила Бессарабованинг ижоди ҳақида ҳам кам ёзилмаган. Аммо, у ҳам Гиннесснинг рекордлар китобидан жой ололмаган.

Успенский номидаги мактаб ўқувчиси ўн беш ёшли Дашанинг мусиқалари ҳақида ҳали бир сатр ҳам мақола ёзилмаган. Лекин унинг номи Гиннесснинг рекордлар китобига аллақачон ёзилган.

Бундай «ноҳақлик»дан хабар топган машҳур бастакор ҳам, етакчи актриса ҳам Дашага нисбатан рашк қилмадилар. Чунки, Дарё — уларнинг қизи.

Бастакор билан актриса ўртасидаги узоқ ва бахтиёр оилавий ҳамда ижодий иттифоқ кимлардадир ҳасад уйғотиши мумкиндир-у, аммо Дарёда эмас. Чунки, у ота-онаси билан фахрланади.

...Бир гал онаси Даша гўдаклик чоғида сочини юва туриб, қайчилаб ташламоқчи бўлган. Аммо спектаклдан келиб, чарчаб турганлари учун она-бола уйқуни афзал кўришганди. Эрталаб туришганида эса она қизининг ажойиб сочларига суқланиб боқди-ю, кечқурунги ниятидан қайтди. Шу тариқа Дарёнинг сочлари Гиннесснинг рус тилида чоп этилган рекордлар китобидан жой олди.

Болалар боғчасидаёқ уни Мальвина дея атай бошладилар. Сочлари ўзидан ҳам тез ўса бошлади. Бугун Дашанинг бўйи 175 сантиметр бўлса, сочининг узунлиги 181 сантиметр. Сайёрамизда расман рўйхатга олинган узун сочли аёллардан фақат Киото шаҳрилик 24 ёшли япон аёлигина бизнинг ҳамюртимиз билан рақобатлашиши мумкин.

Дарвоқе, Дарё уйидан чиқиш олдидан сочларини бошига турмаклаганда, гўё пирамида ҳосил бўлади, дейсиз. Бу пирамида ҳам қизалоқнинг ҳуснини очиб юборади.

— Шундай-куя, аммо бундай сочни нафақат турмаклаб юриш балки, баъзан на шампунь, на сочмой топиб бўладиган бугунги кунда ювиб-тараш ҳам на-қадар мушкул эканлигини билсангиз эди, — дея куюнади Дашанинг онаси.

Буни қарангки, Дарё Тошкент атторлик фабрикаси маҳсулотларини ҳамда Олмалиқдаги рўзғор химияси заводи ишлаб чиқараётган ажобтовур шампунларни тополмай қийналади. Бу корхоналарнинг раҳбарлари эса Тошкентда ажойиб сочли Дарё исмли қиз борлигидан бехабарлар. Улар бирбирлари билан топишишса, ҳамкорлик қилишса, икки томонга ҳам ғоят манфаатли иш бўларди: корхоналар Дарёнинг ноёб сочлари баҳона ўз маҳсулотларини, ҳатто, бутун жаҳонга реклама қилиш имкониятта эга бўладилар. Дарё эса узун сочларини ювиб-таращда қийналиб юрмасди.

Шахсан мен учун эса Дарёнинг ажойиб фазилати фақат унинг сочларигина эмас. Асосий гап шундаки, бу навқирон қалб эгаси Гёте ва Шиллер, Лермонтов ва Пушкин, Жуковский ва замонавий муаллифларнинг романтик шеъриятини табиат инъом этган иқтидор ила ҳис эта олади ва оқ-қора клавишлар орқали мусиқа шайдоларига етказа билади.

Қизалоқ шеърлар ҳам ижод қилади. Бироқ ўз шеърларига мусиқа басталамайди. Негаки, унинг шеърлари бутунлай бошқача. Мусиқа оҳангларига тушмайдигина эмас, айнан «бутунлай бошқача». Бошқача тушунтириб ҳам бўлмайди. Масалан мана бунақа:

Тунда қичқириқ,
Бу нима?
Кимнингдир тақдирими?...
Ғалати ҳайқириқ.
— Йўқ, бу
Зулматда туғилган қўшиқ.

Гиннесснинг рекордлар китобида, Тошкентдаги Солиҳовлар оиласида бизнинг ана шундай ажойиб Дарёмиз бор.

Ю. ҚОЗОҚБОЕВ.

• *Энг, энг, энг*

САРТАРОШЛИК— ҚИСМАТИМ МАНИМ

1989 йилнинг 4 февралидан 21 февралига қадар, жами 415 соат давомида Жанубий Африқо жумҳуриятидаги Моссельбей шаҳрилик Эли Алгранти исмли сартарош аёл мижозлар хизматидан бўшамади. Ушбу муддат ичида у тинимсиз равишда мижозларнинг бошини ювди, сочини олди, таради ва турмаклади.

Кулинг, умрингиз узаяди. Т. ҲАМРОҚУЛ тасвири.

ДИҚҚАТ: ЯНГИЛИК

РАКНИНГ ДАВОСИ ТОПИЛДИ

РОССИЯ Давлат Ихтиролар қўмитаси ўсма касалликларга қарши янги дори яратган ва бу касалликларни даволаш усулларини кашф этган кишига ана шу ихтирони тасдиқловчи маълумотларни топширди. Бу кашфиётнинг муҳимлигини ҳисобга олиб Америкада патентни расмийлаштиришни, кузатиб туришни АҚШ ҳукумати ўз зиммасига олди.

— Ҳа, бу дори «рак» деган бир оғиз даҳшатли калом билан қисмати белгилаб қўйилган минглаб одамларга тирикликни ҳадя этди, — дейди ёмон асоратли ўсмаларга қарши янги дори ва бу турдаги касалликларни даволаш усулларини топган биокимёгар Т. В. Воробёва.

Шифокорнинг даволаш усулларини ўзлаштирган бир гуруҳ табиблар Севастополь шаҳрида бу усулни муваффақиятли қўллай бошлашди.

Ушбу кашфиётнинг ўзига хос тарихи бор.

...Қозоғистоннинг Петропавловск шаҳридаги черков балки ҳануз Ишим дарёсининг қирғоғида тургандир. Ўша кунлар эса черков талон-тарож қилинган, кутубхонадаги китобларнинг бир қисми эса қўшни уйнинг чордоғига олиб чиқиб беркитиб қўйилганди. Саккиз яшар қизча эса тез-тез Инжилни ўқиш учун чордоққа чиқиб турарди. Қизча қадимий битикнинг орасига солиб қўйилган эски дори қоғозини учратади. Бобоси қаттиқ касал бўлиб, қолганида у ўша қоғоздаги йўл-йўриқларнинг мазмунини эслайди.

— Шундай қилинглар, — дейди у, барча воситалар натижа бермаганидан кейин. Қани энди катталарни бу гўдакнинг гапига ишонтириб бўлса...

Орадан йигирма йил ўтгач унинг ўзи рак билан оғрийди, қариб шол ҳолатда ётган бир вазиятда у ўша дори қоғозини эслайди. Ўзини ўзи даволашга киришади. Бу ҳаракат юқорида биз айтганимиздек иммунология бўйича кашфиёт ва бир неча хил ўсма касалликларни даволаш усулларининг ихтиро этилиши билан якунланади. Яна бир ғаройиб томони шундаки, дори ишлаб чиқилгач, синаб кўриш учун на бирорбир ташкилотдан ва на Соғлиқни сақлаш вазирлигидан 50 минг сўм пул топилади. Бу маблағни Воробёвага черков инъом этади.

Шифокорларнинг таъкидлашича, дори қўллангач бу касаллик қўзғайдиган оғриқлар бир ҳафтада йўқолади ва наркотик моддалардан фарқли ўлароқ инсон организмини емирмайди. Ёмон асоратли ўсма бора-бора сўрилиб, барҳам топади... Бир қарашда бунга кишининг ишонгиси келмайди. Бироқ ихтиро муаллифининг таъкидлашича, агар бемор радио ва кимётерапиянинг таъсирига тушмаган бўлса, юз фоиз соғайиб кетишига кафолат бор...

...XVI асрда яшаб ўтган башоратчи Носсрадамуснинг ёзишича, аср охирида дунёга одамзодни даҳшатли касалликдан халос этувчи инсон келади ва бу аёл киши бўлади. Тамара Васильевна бу башорат ўзи ҳақида айтилганига қаттиқ ишонади.

Алоқа учун манзил ва телефон: 480091. Алмати, а/я 46; 33-50-29, Севастополь, а/я 16. телефон: 36-73-52.

(«Азия» газетасидан таржима).

• *1994 йил—оила йили*

Эру хотин қўш ҳўкиз...

Эр ва хотиннинг тотувлик билан яшашлари бутун оила аъзоларига бахт-саодат келтиради, уларнинг юзларига роҳат ва фароғат эшигини очади. Агар ота-она тарбияли, одобли ва бир-бирларига хушмуомалали бўлсалар, фарзандлари ҳам улардан намуна олиб, шундай тарбияда ўсадилар. Аксинча, тарбиясиз, жанжалкаш ота-онанинг фарзандлари ўзларига ўхшаган бўлиб етишади. Эр ва хотин мана шунга эътибор беришлари лозимдир.

Тарбияли, одобли эркак ўз хотинини доимо ҳурматлайди, унинг кўнглини ранжитмайди, хотини билан маслаҳатлашиб иш тутади. Хотини ва фарзандларига очиқ юз ва ширин сўзлик билан муомала қилади, ейиш-ичиш ва кийинишда танглликка туширмайди, фароғатда яшашлари учун ғайрат қилади. Топганини беҳуда ерларга эмас, фақат оиласининг эҳтиёжи учун сарф қилади. Ўтин ёриш, сув келтириш ва бошқа шунга ўхшаш уй ишларида хотинига ёрдам беради. Қайтганда кўча-кўйларда сандироқлаб юрмасдан, дарров уйига қайтади. Хотинининг ота-она, ака-ука ва қариндош-уруғларини ҳурматлаб, улар билан алоқасини узмайди. Хотинининг бирор ишидан норози бўлса, унга норозилигини мулойимлик билан билдириб, насиҳат қилади. Агар онаси билан хотини, яъни қайнона билан келин ўртасида келишмовчилик пайдо бўлса, ҳар иккаласига насиҳат қилиб, уларнинг орасидаги келишмовчиликни йўқотишга ғайрат қилади.

Энди оилада хотиннинг вазифаларига келайлик. Ҳар бир ақлли, тадбирли хотин бу вазифаларига риоя қилса, ўзи ва эри, фарзандларининг роҳатда яшашларига сабабчи бўлади.

Ақлли, номусли хотин эрининг шодлик ва қайғусига баробар шерик бўлади. Эри эрталаб ишга кетаркан, уни ширин сўз, ҳушмуомала билан узатиб қолади, ишдан қайтганида ҳам яна шундай гўзал муомала билан қарши олади. Эрининг кирлари ювилган, кийимлари топ-тоза бўлишига диққат қилади, овқатни ўз вақтида тайёрлаб келтириб, эри ва болалари билан бирга ўтириб, ўйнаб-кулиб овқатланади, овқат вақтида қовоғини солиб, болаларини уриб, эрининг кўнглини ранжитмайди.

«Эрни эр қиладиган ҳам хотин, уни қора ер қиладиган ҳам хотин», дейдилар. Шунинг учун одобли, тарбияли хотин эрининг топганини юзага чиқаради, исрофга йўл қўймайди, қаноатли бўлади. Болаларининг тарбиясига зўр эътибор беради. Эрининг маслаҳатисиз бирон ишга киришмайди. Бўлмағур нарсаларни баҳона қилиб, ҳадеб эри билан жанжал қилиб, ғалва кўтармайди. Эри ножўя бирон иш қилиб қўйган бўлса, мулойимлик билан тушунтириб, уни бу ишдан қайтаради. Эрига доим муҳаббат ва садоқатда бўлади. Унинг ота-она, ака-ука ва қариндош-уруғларини ҳурмат қилади. Эрининг қариндош-уруғлари ёки дўстлари келса, очиқ юз билан қарши олади.

• *Бокс*

САККИЗ ОЛИШУВДАН СЎНГ ТАНАСИДА ИССИҚЛИК СЕЗДИ

ФИЛИППИНЛИК профессионал боксчи Дани Канной Москва аэропортида самолётдан тушиб, ҳайратдан қотиб қолди. Чунки, у уйидан фақат ёзлик костюмда чиққан, Москвада эса 9 даража совуқ эди.

Умрида қорни биринчи марта шу ерда кўриб турарди. У Алматига, профессионал боксчиларнинг халқаро турнирига келиб ҳам исимади. Қарағандалик Бахитжон Омонбоев билан бўлган 8 раундли жангдан сўнггина танасида иссиқлик сезди, чунки у учрашувни бой берган эди. Мутахассислар шу пайтгача 25 бор профессионал рингда ғолиб чиққан Данининг ушбу жангда ҳам ғалаба қозонишига шубҳа қилишмаганди. Бироқ, республика ҳаётидаги ушбу муҳим воқеадан четда қолгиси келмаган Қозоғистон Президенти Нурсултон Назарбоевнинг спорт саройига келиб, томошабинлар билан бирга далда бериши Бахитжонда масъулият ҳиссини орттирди ва республика шаънини муносиб ҳимоя қилди.

Айниқса, 57,1 килограмм вазнда рингга чиққан Еспўлат Нурмоновнинг ғалабасини бутун спорт саройидагилар катта олқишлар билан кутиб олишди. Чунки, у Осиё қитъасининг чемпиони, профессионал рингдаги 28 ғалабасининг 19 тасини нокаут билан якунлаган корейс Пак Бон Суни мағлубиятга учратганди. Еспўлатнинг рафиқаси Ойсулув ҳаммадан кўра кўпроқ суюниб, ҳатто рақсга тушиб берди. Шу куни Еспўлат рафиқаси билан уйига ян-янги «Москвич» енгил машинасида қайтишди.

Р. ЖУМАЕВ.
«Халқ сўзи» мухбири.

ЭШИТМАДИМ ДЕМАНГЛАР

ЖАКНИНГ ЎПКАСИ БОРМИ, ЙЎҚМИ...

БЕЛЬГИЯЛИК Жак-Ренар Вилбю сигара чекиш «қобилияти» билан Уффализ шаҳрида машҳур бўлиб кетди.

ЙИГИРМА йилдан бери у кунига Гаваннанинг ўткир сигарасидан 11 тасини (кам ҳам, ортиқ ҳам эмас) чекади. Айтишларича, Жак қатъий тартибга риоя қилади: эрталаб ўринда ётганидаёқ биринчи сигарани тутатади. Тушликдан бир соат илгари иккинчисини чекиб бўлади. Овқатдан сўнг «ҳазм таом» ўрнига учинчисини ёндиради. Кечки овқатгача ҳар соатда биттадан учтасини чекади. Ниҳоят, кечки тамаддидан сўнг ўринда ётиб яна учтасини чекиб тугатади.

Шунча тутунни кўтарган ўпкага балли!

МАО ЦЗЭДУНнинг БИЗ БИЛМАГАН «ХИСЛАТИ»

ХИТОЙ компартияси раиси таваллудининг 100 йиллиги муносабати билан расмий матбуот нашрларида ҳар хил мақолалар чоп этилмоқда.

НОРАСМИЙ матбуот органлари ҳам четда қолаётгани йўқ. Уларда машҳур инқилобчининг ҳаёти ва фаолиятидаги кўпчиликка маълум бўлмаган қирралари очиб берилмоқда. Шундай мақолалардан бирида ёзилишича, Мао аёллар латофатини ғоят юксак қадрлаган ва инқилобий ишлардан бўш вақтларини ёш жазманлари даврасида ўтказишни хуш кўрган.

ОРДЕНМИ ЁКИ АВАХТА

АРХАНГЕЛЬСК вилоятининг давлат муассасаларида бир вақтнинг ўзида бир-бирини инкор этувчи икки ҳужжат дунёга келди.

УЛАРДАН бирида Россия Федерациясининг балиқчилик хўжалиги қўмитасидан Архангельск тралфлоти бош директори Иван Дегтарёвни Халқлар дўстлиги ордени билан мукофотлаш тавсия этилган бўлса, иккинчисида вилоят прократураси худди шу Дегтарёвни қамоққа олиш ҳақида ҳокимликдан рухсат сўрайди. Бош директор ноёб балиқ турларини Норвегияга ноқонуний йўллар билан жўнатганлик ва бошқа найрангбозликларда айбланади.

Ҳозирча ҳокимлик Дегтарёвни қамоққа олишга рухсат берди. Агар бюрократик тамойиллар ҳали ўз кучида турган бўлса, балиқчилик хўжалиги қўмитаси орденни авахтада топширса керак.

ДОРИ ЙЎҒИДА ШУНИСИ ЕТМАЙ ТУРУВДИ

ЧЕЛЯБИНСКДА қичима касали ўтган йилдагига нисбатан икки баробар кўпайгани қайд этилди.

ВРАЧ — дерматологларнинг таъкидлашларига қараганда, бу нисбат ҳам ҳақиқий аҳволни тўла акс эттирмайди. Аслида, қичима касалига чалинганларнинг ҳаммаси ҳам врачга мурожаат қилавермайди. Уятчанглар бу касални уйда ўтириб «эскича» усулда даволашни афзал биладилар.

Шаҳар бош дерматовенерологи Людмила Буйлакова қичиманинг бу қадар ҳуружини ҳозир аҳоли кўчишининг кучайиши ва бунинг амалда назорат қилинмаётганида, дея шарҳлайди.

АЖИНАНИНГ БОРЛИГИ РОСТГА ЎХШАЙДИ

АГАР Россия Энергоинформация фанлари академиясининг ҳақиқий аъзоси Олег Добровольскийнинг шахсан ўзи ажина билан рўпара келмаганда, унинг борлигига ишонмаса бўларди.

ДОБРОВОЛСКИЙ — нафақат академик, балки халқ табиби ва экстрасенс. Шундай одам ёлғон гапирмас...

У бир танишиникига меҳмонга келган пайтда қўшниси пул сўраб чиқди. Уй эгаси рад жавоб берди. Аммо Олегга пули бору уни пальто олиш учун сақлаётганини айтди. Шу пайт ваннахонада сувнинг шариллаши эшитилди. Икки дўст югуриб бориб қарашса, ярим ванна сувда ҳалиги пуллар сузиб юрибди. Уй эгаси жавонни очиб қараса, пули қўйган жойида йўқ. У ажинани қарғашга тушиши ҳамоно ошхонада тарақа-туруқ бошланди. Бориб қарашса, ерда Олег олиб келган котлетлар мажақланиб ётибди. Ҳатто, биттасининг устига сигарет эзиб ташланибди. Добровольский чўнтагидаги бут-бутун сигарет пачкасини очиб қараса, бир дона кам.

«ОДДИЙ МАРИЯ» СЕҲРЛИ ЧИҚИБ ҚОЛДИ

ГЛАЗИВО шаҳридаги боғчаларнинг туну кун ишлайдиган гуруҳлари тарбиячилари «Оддий Мария» телесериалини «Хайрли тун, кичкинтойлар!» дастурига киритишни таклиф этишди.

БОҒЧА болалари Мексика фильмининг бир-икки сериясини кундузги кўрсатувлар орқали томоша қилишгач, кечқурунлари ҳам шу кинони кўрмай, уйқуга ётишдан бош тортишиб, ҳархаша қилишди. Тарбиячилар ноилож кўнишга мажбур бўлдилар. Энди болалар кино тугаши билан жимгина ўринларига ётишиб, уйқуга кетишяпти. Қаранг, катталарга аталган фильм кичкинтойларнинг руҳий тизимларига ҳам таъсир этар экан.

ЎҒРИЛАРГА НИМА БЎЛДИ ЎЗИ?

РОССИЯДАГИ ўтиш даври талатўплари, афтидан ўғриларни ҳам эсанкиратиб қўйди чоғи, мана-ман деганларининг ҳам баъзи қилиқларини тушуниб бўлмай қолди.

НОВГОРОДЛИК бир аёлнинг уйига тушган ўғрилар бўлак ҳеч нарсага тегмай, фақат мебелни ўмариб, ўнлаб чақирим масофага ортмоқлаб боргач, ёқиб юборишибди. Боровича шаҳрида эса бир корхона ҳовлисида турган автомобилни ахлат ортилган тиркамаси билан бирга ўғирлаб, ахлатни қаергадир яширишипти, автомобил билан тиркамани эса корхонага кираверишда қолдириб кетишибди.

Ахлат ичида автомобилдан ҳам қимматли нима бор экан?

ХАЛҚ СЎЗИ • НАРОДНОЕ СЛОВО
● ТЕЛЕФОНЛАР:
маълумот учун 33-07-48;
эълонлар бўлими 32-09-25.
Индекс: 64608.

МУАССИСЛАР:
Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Раёсати ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси.

Бош муҳаррир: Анвар ЖЎРАБОЕВ
ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:
Абдунаби БОЙҚЎЗИЕВ, Эсирган БОЛИЕВ (масъул котиб, «Халқ сўзи»), Эркин ВОҲИДОВ, Миракмал МИРАЛИМОВ, Салоҳиддин МУҲИДДИНОВ (бош муҳаррир ўринбосари, «Халқ сўзи»), Лев ПАК (бош муҳаррир ўринбосари, «Народное слово»), Людмила ПОРФИРЬЕВА, Қулаҳмад РИЗАЕВ, Александр ТЮРИКОВ (масъул котиб, «Народное слово»), Шавкат ЯҲЁЕВ, Пиримқул ҚОДИРОВ, Муҳаммаджон ҚОРАБОЕВ, Саидаҳрор ҒУЛОМОВ.

● МАНЗИЛИМИЗ:
700000, ГСП
Тошкент шаҳри,
Матбуотчилар кўчаси, 19-уй.

Навбатчи муҳаррир И. Худоёров, навбатчи Р. Жўмаев.

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 0001. Буюртма Г—754. 441. 77698 нусхада босилди, ҳажми — 2 табоқ. Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А — 2. Босишга топшириш вақти — 21.00 Босишга топширилди 22.30
«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй. 1 2 3 4 5 6